กู้เงินไม่มีสัญญา ฟ้องได้ไหม และดอกเบี้ยเกินอัตราผิดกฎหมายอย่างไร

โดย เอกสยาม ชัยศร ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด

> เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะกรณี การพิจารณาแต่ละเรื่องต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

สาระสำคัญโดยสรุป

- **กู้เงินเกินสองพันบาทต้องมี "หลักฐานเป็นหนังสือ" ลงลายมือชื่อผู้กู้ จึงฟ้องได้** มาตรา 653 วรรคหนึ่ง ไม่ได้บังคับให้ทำสัญญา แต่ไม่มีหลักฐานก็ฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ ส่วนกู้ไม่เกินสองพันบาทฟ้องได้โดยไม่ต้องมีหลักฐาน
- **ข้อความไลน์ เฟซบุ๊ก หรืออีเมลที่ผู้กู้พิมพ์ยอมรับว่ากู้ ใช้เป็นหลักฐานได้** พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 8 ให้ถือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้เป็นหลักฐานเป็นหนังสือ และมาตรา 9 ให้วิธีการที่ระบุตัวเจ้าของและแสดงเจตนาได้ถือเป็นการลงลายมือชื่อ
- **สลิปโอนเงินอย่างเดียวไม่ใช่หลักฐานการกู้** เพราะแสดงเพียงว่าเงินออกจากบัญชีหนึ่งไปอีกบัญชีหนึ่ง ไม่มีข้อความว่าเป็นการกู้และไม่มีลายมือชื่อผู้กู้ ต้องมีข้อความของผู้กู้ประกอบ
- **ดอกเบี้ยเงินกู้ระหว่างบุคคลทั่วไปสูงสุดร้อยละ 15 ต่อปี** ตามมาตรา 654 ถ้าไม่ได้ตกลงอัตราไว้ใช้ร้อยละ 3 ต่อปีตามมาตรา 7 และดอกเบี้ยผิดนัดร้อยละ 5 ต่อปีตามมาตรา 224 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2564

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

- **เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราเป็นความผิดอาญาของผู้ให้กู้** พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 มาตรา 4 กำหนดโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ รวมถึงการอำพรางการกู้และการเรียกประโยชน์อื่นที่มากเกินส่วน
- **อังกฤษ เยอรมนี และญี่ปุ่นควบคุมดอกเบี้ยคนละวิธี** อังกฤษไม่มีเพดานแต่ให้ศาลแก้ไขความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นธรรม เยอรมนีใช้หลักนิติกรรมขัดศีลธรรม ส่วนญี่ปุ่นกำหนดเพดานเป็นขั้นตามจำนวนต้นเงินและให้ส่วนเกินเป็นโมฆะ
- **ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ให้นำดอกเบี้ยเกินอัตราที่ชำระแล้วไปหักต้นเงิน** คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5376/2560 และ 2131/2560 วินิจฉัยว่าดอกเบี้ยเกินอัตราเป็นโมฆะ ผู้ให้กู้ไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยก่อนผิดนัด และเงินที่ผู้กู้ชำระมาแล้วต้องนำไปลดต้นเงินทั้งจำนวน ส่วนข้อความไลน์เป็นหลักฐานเป็นหนังสือได้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1112/2566 แต่เนื้อความต้องแสดงการกู้ยืมจริง

I. กู้เงินไม่มีสัญญา ฟ้องได้ไหม

กู้เงินโดยไม่มีสัญญากู้ยืม ฟ้องได้หรือไม่ขึ้นกับจำนวนเงิน ถ้ากู้ไม่เกินสองพันบาท ฟ้องได้โดยไม่ต้องมีหลักฐานใด ถ้ากู้เกินสองพันบาท ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าต้องมี "หลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ยืม" จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้ กฎหมายไม่ได้บังคับให้ทำสัญญา แต่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือก็ฟ้องไม่ได้ แม้หนี้จะมีอยู่จริง

การกู้ยืมเงินเป็นสัญญายืมใช้สิ้นเปลือง (loan for consumption) ประเภทหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นได้ด้วยคำพูดและการส่งมอบเงิน กฎหมายไทยไม่ได้กำหนดแบบของสัญญากู้ยืมเงิน สัญญาจึงสมบูรณ์ตั้งแต่ผู้ให้กู้ส่งมอบเงินให้ผู้กู้ ไม่ว่าจะเขียนอะไรไว้หรือไม่ แต่กฎหมายแยกเรื่อง "ความสมบูรณ์ของสัญญา" ออกจาก "การฟ้องร้องบังคับคดี" มาตรา 653 วรรคหนึ่งจึงไม่ได้บอกว่าสัญญากู้ที่ไม่มีหนังสือเป็นโมฆะ แต่บอกว่าเมื่อจำนวนเงินเกินสองพันบาท ผู้ให้กู้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้กู้มาแสดง มิฉะนั้นศาลไม่อาจบังคับให้ชำระหนี้ตามฟ้องได้[1]

> **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653**: "การกู้ยืมเงิน**กว่าสองพันบาทขึ้นไป**นั้น ถ้ามิได้มี**หลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ** จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่
>
> ในการกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือนั้น ท่านว่าจะนำสืบการใช้เงินได้ต่อเมื่อมี**หลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืม**มาแสดง หรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้**เวนคืน**แล้ว หรือได้**แทงเพิกถอน**ลงในเอกสารนั้นแล้ว"

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

ถ้อยคำสำคัญคือ "หลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ" ซึ่งต่างจาก "สัญญากู้ยืม" กฎหมายไม่ได้เรียกร้องเอกสารที่มีหัวข้อว่าสัญญา มีพยาน มีอากรแสตมป์ หรือทำเป็นแบบฟอร์ม เพียงมีข้อความเป็นหนังสือที่แสดงว่ามีการกู้ยืมเงินกัน และผู้กู้ลงลายมือชื่อในข้อความนั้น ก็เข้าเกณฑ์แล้ว หลักฐานนี้ไม่จำเป็นต้องทำขึ้นในวันที่ส่งมอบเงิน จะทำขึ้นภายหลังก็ได้ ขอเพียงมีอยู่ก่อนวันฟ้อง เช่น ผู้กู้เขียนบันทึกรับสภาพว่าได้ยืมเงินไปจำนวนเท่าใดและจะคืนเมื่อใด ลงชื่อไว้ ก็ใช้ฟ้องได้

ผลของการไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือจึงไม่ใช่ว่าหนี้สูญไป หนี้ยังอยู่ ผู้กู้ที่สำนึกในหน้าที่และชำระคืนเองย่อมเป็นการชำระหนี้ที่มีอยู่จริง จะอ้างภายหลังว่าไม่มีสัญญาแล้วเรียกเงินคืนฐานลาภมิควรได้ไม่ได้ แต่ผู้ให้กู้ก็ไม่อาจใช้อำนาจศาลมาบังคับ หากผู้กู้ไม่ยอมชำระ ความแตกต่างนี้มีผลในทางปฏิบัติมาก เพราะผู้ให้กู้ยังมีทางเจรจาให้ผู้กู้ทำหลักฐานขึ้นภายหลังได้ ตราบใดที่ยังไม่ได้ฟ้อง

จำนวน "กว่าสองพันบาทขึ้นไป" นับจากต้นเงินที่กู้ ไม่รวมดอกเบี้ย และถ้ากู้หลายครั้งต่างวาระกัน แต่ละครั้งเป็นสัญญาต่างหากจากกัน การกู้ครั้งละไม่เกินสองพันบาทหลายครั้งจึงฟ้องได้โดยไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือในแต่ละครั้ง แต่ผู้ให้กู้ต้องพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐานอื่น เช่น พยานบุคคลหรือรายการโอนเงินว่ามีการกู้แต่ละครั้งจริง

II. หลักฐานเป็นหนังสือคืออะไร ข้อความไลน์และสลิปโอนเงินใช้ได้หรือไม่

หลักฐานเป็นหนังสือตามมาตรา 653 ต้องมีสองส่วน คือ ข้อความที่แสดงว่ามีการกู้ยืมเงิน และลายมือชื่อของผู้กู้ ข้อความไลน์ เฟซบุ๊ก หรืออีเมลที่ผู้กู้พิมพ์ยอมรับว่ากู้เงิน ใช้เป็นหลักฐานได้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 8 และมาตรา 9 ส่วนสลิปโอนเงินอย่างเดียวไม่พอ เพราะไม่มีข้อความว่าเป็นการกู้และไม่มีลายมือชื่อผู้กู้

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ออกมาเพื่อแก้ปัญหาตรงนี้โดยตรง มาตรา 7 ห้ามปฏิเสธผลผูกพันของข้อความเพียงเพราะอยู่ในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ มาตรา 8 วรรคหนึ่งกำหนดว่าในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การใด "มีหลักฐานเป็นหนังสือ" ถ้าได้จัดทำข้อความขึ้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ให้ถือว่าข้อความนั้นมีหลักฐานเป็นหนังสือตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว[2] ข้อความในแอปสนทนาที่ยังเปิดอ่านย้อนหลังได้ บันทึกภาพหน้าจอได้ และส่งออกประวัติการสนทนาได้ จึงเป็น "หลักฐานเป็นหนังสือ" ในความหมายของมาตรา 653 ได้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

> **พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 8 วรรคหนึ่ง**: "ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 9 ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การใดต้องทำเป็นหนังสือ **มีหลักฐานเป็นหนังสือ**หรือมีเอกสารมาแสดง หรือกำหนดผลทางกฎหมายกรณีไม่ทำเป็นหนังสือ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่มีเอกสารมาแสดง ถ้าได้มีการจัดทำข้อความขึ้นเป็น**ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง** ให้ถือว่าข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือหรือมีเอกสารมาแสดงตามที่กฎหมายกำหนด"

ส่วนลายมือชื่อ มาตรา 9 วรรคหนึ่งกำหนดว่า ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้มีการลงลายมือชื่อ ให้ถือว่าได้ลงลายมือชื่อแล้ว ถ้าใช้วิธีการที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อและแสดงเจตนาของเจ้าของลายมือชื่อเกี่ยวกับข้อความนั้นได้ และวิธีการนั้นเชื่อถือได้โดยเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ หรือเป็นวิธีการที่ยืนยันตัวเจ้าของและเจตนาได้ด้วยตัวเองหรือประกอบกับพยานหลักฐานอื่น[3] บัญชีผู้ใช้ในแอปสนทนาซึ่งผูกกับหมายเลขโทรศัพท์หรืออีเมลของผู้กู้ และผู้กู้เป็นผู้พิมพ์ข้อความจากบัญชีนั้น เข้าลักษณะวิธีการที่ระบุตัวเจ้าของและแสดงเจตนาได้ ชื่อบัญชีที่ปรากฏท้ายข้อความจึงทำหน้าที่เป็นลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (electronic signature) ของผู้กู้

> **พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง**: "ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้มีการลงลายมือชื่อ หรือกำหนดผลทางกฎหมายกรณีที่ไม่มีการลงลายมือชื่อไว้ ให้ถือว่าได้มีการลงลายมือชื่อแล้ว ถ้า (1) ใช้**วิธีการที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ และสามารถแสดงเจตนาของเจ้าของลายมือชื่อ**เกี่ยวกับข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และ (2) ใช้วิธีการในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (ก) วิธีการที่เชื่อถือได้โดยเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสร้างหรือส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมทั้งปวง รวมถึงข้อตกลงใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือ (ข) วิธีการอื่นใดที่สามารถยืนยันตัวเจ้าของลายมือชื่อและสามารถแสดงเจตนาของเจ้าของลายมือชื่อตาม (1) ได้ด้วยวิธีการนั้นเองหรือประกอบกับพยานหลักฐานอื่น"

เงื่อนไขที่ทำให้ข้อความสนทนาใช้ได้จริงคือ "เนื้อความ" ต้องแสดงการกู้ยืม ข้อความที่ผู้กู้พิมพ์ว่า "ขอยืมสามหมื่น เดือนหน้าคืน" หรือ "ที่ยืมไปห้าหมื่นขอผ่อนเดือนละหมื่น" เป็นข้อความที่แสดงว่ามีการกู้ยืมและจำนวนเงิน ส่วนข้อความของผู้ให้กู้ฝ่ายเดียว เช่น "โอนให้แล้วนะ" โดยผู้กู้ไม่ตอบ ไม่ใช่ข้อความของผู้กู้ จึงไม่ใช่หลักฐานลงลายมือชื่อผู้ยืม ข้อความตอบรับสั้น ๆ ของผู้กู้ว่า "ได้รับแล้ว ขอบคุณ" ก็ยังกำกวมว่าเป็นการยืม การให้ หรือการชำระหนี้อื่น ผู้ให้กู้ที่รอบคอบจึงควรให้ผู้กู้พิมพ์ข้อความที่มีคำว่ายืม จำนวนเงิน และกำหนดคืน ด้วยตนเอง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

ในการชั่งน้ำหนักข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ มาตรา 11 วรรคสองของพระราชบัญญัติเดียวกันให้ศาลพิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของวิธีการสร้าง เก็บรักษา และสื่อสารข้อมูล ความครบถ้วนและการไม่เปลี่ยนแปลงของข้อความ และวิธีการระบุตัวผู้ส่ง[4] ภาพหน้าจอที่ตัดต่อหรือมีช่วงหายไปจึงมีน้ำหนักน้อยกว่าประวัติการสนทนาที่ส่งออกจากแอปทั้งชุด ผู้ให้กู้ควรเก็บประวัติการสนทนาทั้งหมดไว้ในสภาพเดิม และเก็บหลักฐานว่าบัญชีคู่สนทนาเป็นของผู้กู้ เช่น หมายเลขโทรศัพท์ที่ผูกบัญชี หรือรูปประจำตัว

สลิปโอนเงินหรือรายการเดินบัญชีแตกต่างออกไป เอกสารเหล่านี้ออกโดยธนาคาร แสดงเพียงว่ามีเงินโอนจากบัญชีหนึ่งไปอีกบัญชีหนึ่งในวันเวลาใด ไม่มีข้อความของผู้รับเงินว่ารับไว้ในฐานะผู้กู้ และไม่มีลายมือชื่อของผู้รับเงิน จึงไม่ใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืมลงลายมือชื่อผู้ยืมตามมาตรา 653 โดยลำพัง เงินที่โอนอาจเป็นการให้ การชำระค่าสินค้า หรือการคืนเงินที่เคยยืมไปก็ได้ สลิปโอนเงินจึงเป็นพยานหลักฐานประกอบที่มีค่ามากเมื่อนำมาใช้คู่กับข้อความของผู้กู้ที่ยอมรับว่ากู้ แต่ใช้แทนข้อความนั้นไม่ได้

III. กู้เงินไม่มีสัญญา แจ้งความได้ไหม

การกู้เงินแล้วไม่คืนเป็นเรื่องทางแพ่ง ไม่ใช่ความผิดอาญา ผู้ให้กู้แจ้งความให้ตำรวจดำเนินคดีไม่ได้ เว้นแต่ผู้กู้หลอกลวงตั้งแต่ต้น เช่น อ้างเหตุผลเท็จหรือแสดงตัวเป็นคนอื่นเพื่อให้ได้เงินไป ซึ่งอาจเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา การแยกสองเรื่องนี้ออกจากกันเป็นข้อแรกที่พนักงานสอบสวนจะถาม

คำถาม "กู้เงินไม่มีสัญญา แจ้งความได้ไหม" เป็นคำค้นที่พบบ่อย คำตอบคือ การไม่ชำระหนี้เงินกู้เป็นการผิดสัญญา ซึ่งกฎหมายให้เจ้าหนี้ใช้สิทธิทางศาลแพ่ง ไม่ใช่ความผิดที่รัฐลงโทษ การที่ผู้กู้ไม่มีเงินคืน ผัดผ่อน หรือติดต่อไม่ได้ภายหลังรับเงินไปแล้ว ยังเป็นเรื่องแพ่ง ส่วนความผิดฐานฉ้อโกงต้องมีการหลอกลวงด้วยข้อความเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรบอก และผู้ให้เงินหลงเชื่อจึงส่งมอบเงินไป โดยเจตนาทุจริตนั้นต้องมีอยู่ "ขณะ" ได้เงิน ไม่ใช่เกิดขึ้นภายหลัง รายละเอียดองค์ประกอบความผิด อายุความร้องทุกข์ และการแยกผิดสัญญาออกจากฉ้อโกง อธิบายไว้ในหน้า ฉ้อโกง ยักยอก และผิดสัญญา ของ Eksiam Criminal Law

ข้อที่ควรทราบคือ ถ้าผู้ให้กู้เป็นฝ่ายเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ผู้ให้กู้เองต่างหากที่มีความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 การนำเรื่องไปแจ้งความโดยที่ตนเรียกดอกเบี้ยร้อยละยี่สิบต่อเดือนอยู่ จึงอาจกลายเป็นการเปิดเผยความผิดของตนเอง หัวข้อ VI อธิบายเรื่องนี้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

IV. ดอกเบี้ยเงินกู้คิดได้เท่าใด และเท่าใดจึงเกินอัตรา

ดอกเบี้ยเงินกู้ระหว่างบุคคลทั่วไปคิดได้ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ถ้าตกลงกันว่าคิดดอกเบี้ยแต่ไม่ได้กำหนดอัตรา ใช้ร้อยละ 3 ต่อปีตามมาตรา 7 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2564 ส่วน ดอกเบี้ย ที่ เรียก เป็น "ร้อยละ ต่อ เดือน" ต้อง คูณ สิบสอง เพื่อ เทียบ ร้อยละ 2 ต่อ เดือน เท่ากับร้อยละ 24 ต่อปี ซึ่งเกินอัตราแล้ว

> **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654**: "ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ย**เกินร้อยละสิบห้าต่อปี** ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้**ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี**"[5]
>
> **มาตรา 7**: "ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและ**มิได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้**โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้ง ให้ใช้อัตรา**ร้อยละสามต่อปี**"[6]

มาตรา 654 อยู่ใน ลักษณะ ยืม จึง ใช้กับ การ กู้ยืม เงิน โดยตรง เพดาน ร้อยละ สิบห้า ต่อ ปี เป็น เพดาน ของ "ดอกเบี้ยตามสัญญา" คือดอกเบี้ยที่คู่สัญญาตกลงกันเป็นค่าตอบแทนการใช้เงิน การคิดเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ หรือรายวัน ต้องแปลงเป็นอัตราต่อปีก่อนเทียบ ดอกเบี้ยร้อยละ 1.25 ต่อเดือนเท่ากับร้อยละ 15 ต่อปีพอดี สูงกว่านั้นเกินอัตรา ส่วนการเรียก "ค่าธรรมเนียม" "ค่าดำเนินการ" หรือ "ค่าปรับ" ที่คิดจากต้นเงินตามระยะเวลา โดยเนื้อแท้คือดอกเบี้ย กฎหมายดูที่สาระ ไม่ได้ดูที่ชื่อเรียก

มาตรา 7 ใช้เมื่อคู่สัญญาตกลงกันว่าจะมีดอกเบี้ย แต่ไม่ได้ตกลงอัตรา กรณีนี้พบบ่อยในการยืมระหว่างคนรู้จักที่พูดกันเพียงว่า "มีดอกให้" อัตราตามมาตรา 7 เดิมคือร้อยละ 7.5 ต่อปี พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 ลดเหลือร้อยละ 3 ต่อปี และใช้แก่การคิดดอกเบี้ยที่ถึงกำหนดชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดใช้บังคับ โดยไม่กระทบดอกเบี้ยช่วงก่อนหน้านั้น[7] ส่วนการยืมที่ไม่ได้พูดเรื่องดอกเบี้ยเลย ไม่มีดอกเบี้ยตามสัญญา ผู้ให้กู้เรียกได้เฉพาะดอกเบี้ยผิดนัดเมื่อผู้กู้ผิดนัดแล้ว ตามหัวข้อ VII

เพดานในมาตรา 654 ใช้กับผู้ให้กู้ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือบริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน การให้กู้ของธนาคารและสถาบันการเงินอยู่ใต้กฎหมายเฉพาะเรื่องดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน ซึ่งให้อัตราเป็นไปตามประกาศของทางการ และสินเชื่อบางประเภท เช่น สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ มีประกาศกำหนดเพดานต่างหาก บทความนี้จำกัดเฉพาะการกู้ยืมระหว่างเอกชนทั่วไป ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้อ่านส่วนใหญ่ค้นหา

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

V. ดอกเบี้ยเกินอัตรามีผลอย่างไรทางแพ่ง

เมื่อผู้ให้กู้ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเรียกดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปี การเรียกนั้นเป็นความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 มาตรา 4 (1) ข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยจึงมีวัตถุประสงค์ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายและตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 แต่ต้นเงินยังเรียกคืนได้ และผู้ให้กู้ยังเรียกดอกเบี้ยผิดนัดร้อยละ 5 ต่อปีได้นับแต่วันผิดนัด

ถ้อยคำของมาตรา 654 ที่ว่า "ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี" อ่านโดยลำพังอาจเข้าใจว่าผู้ให้กู้ที่เรียกร้อยละยี่สิบยังได้ร้อยละสิบห้า แต่ต้องอ่านประกอบกับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ซึ่งมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 และฉบับปัจจุบันคือ พ.ศ. 2560 กฎหมายฉบับนี้ทำให้การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราเป็นความผิดอาญา นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการกระทำความผิดอาญาย่อมเป็น "การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย" ตามมาตรา 150 และตกเป็นโมฆะ[8] ผลคือข้อตกลงดอกเบี้ยเสียไปทั้งข้อ ไม่ใช่ลดลงมาเหลือร้อยละสิบห้า เพราะการลดให้เท่ากับยอมให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์สูงสุดที่กฎหมายอนุญาตโดยไม่มีความเสี่ยงใดเลย

ส่วนต้นเงินเป็นคนละส่วนกับดอกเบี้ย มาตรา 173 กำหนดว่าถ้าส่วนหนึ่งของนิติกรรมเป็นโมฆะ นิติกรรมทั้งหมดเป็นโมฆะ เว้นแต่พึงสันนิษฐานได้ว่าคู่กรณีเจตนาจะให้ส่วนที่ไม่เป็นโมฆะแยกออกจากส่วนที่เป็นโมฆะได้[9] การกู้ยืมเงินมีสาระอยู่ที่การส่งมอบเงินและการคืนเงิน ดอกเบี้ยเป็นข้อตกลงประกอบ จึงพึงสันนิษฐานได้ว่าคู่สัญญาประสงค์ให้การกู้ยืมต้นเงินมีผลแม้ข้อตกลงดอกเบี้ยจะเสียไป ผู้ให้กู้จึงฟ้องเรียกต้นเงินคืนได้ และเมื่อผู้กู้ผิดนัด ผู้ให้กู้เรียกดอกเบี้ยผิดนัดได้ตามมาตรา 224 ซึ่งเป็นดอกเบี้ยที่กฎหมายให้ ไม่ใช่ดอกเบี้ยตามข้อตกลงที่เป็นโมฆะ

ประเด็นที่ซับซ้อนกว่าคือ ดอกเบี้ยเกินอัตราที่ผู้กู้ชำระไปแล้วก่อนเกิดข้อพิพาท จะเรียกคืนหรือนำมาหักจากต้นเงินได้หรือไม่ มีบทบัญญัติสองมาตราที่ต้องชั่ง มาตรา 411 กำหนดว่าบุคคลใดได้กระทำการเพื่อชำระหนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี บุคคลนั้นเรียกคืนทรัพย์ไม่ได้[10] ซึ่งถ้าใช้กับผู้กู้ จะทำให้ผู้กู้ที่จ่ายดอกเบี้ยเกินอัตราไปแล้วเสียเงินนั้นไปโดยเรียกคืนไม่ได้ ขณะที่ผู้ให้กู้กลับได้ประโยชน์จากความผิดของตน อีกทางหนึ่งคือมองว่าเงินที่ผู้กู้ส่งให้ผู้ให้กู้เป็นการชำระหนี้ที่มีอยู่จริงคือต้นเงิน เมื่อส่วนที่เรียกว่าดอกเบี้ยไม่มีมูลหนี้รองรับเพราะข้อตกลงเป็นโมฆะ เงินนั้นจึงต้องจัดใช้เข้าต้นเงินตามลำดับการจัดใช้หนี้ในมาตรา 329[11] ผู้เขียนเห็นว่าทางหลังสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2560 ซึ่งต้องการตัดแรงจูงใจของผู้ให้กู้ และสอดคล้องกับหลักที่ว่าผู้กระทำความผิดไม่ควรได้ประโยชน์จากความผิดของตน ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ครั้งที่ 1/2560 วินิจฉัยไว้ตามทางหลังในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5376/2560 ว่า เมื่อข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะและผู้กู้เรียกคืนดอกเบี้ยที่ชำระ

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

ฝ่าฝืนข้อห้ามไม่ได้ ผู้ให้กู้ก็ย่อมไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยนั้นด้วย ต้องนำดอกเบี้ยที่ชำระแล้วไปหักต้นเงิน[12] และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2131/2560 วินิจฉัยว่าเมื่อดอกเบี้ยเป็นโมฆะ เท่ากับสัญญามิได้ตกลงเรื่องดอกเบี้ย ผู้ให้กู้ไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยก่อนผิดนัด เงินที่ผู้กู้ชำระมาแล้วทั้งหมดต้องนำไปชำระต้นเงิน[13] (ดูหัวข้อ X)

ผลข้างเคียงที่ผู้ให้กู้มักไม่ได้คิดคือเรื่องภาระการพิสูจน์ เมื่อสัญญากู้ระบุอัตราดอกเบี้ยเกินกฎหมายไว้ชัด ผู้กู้ยกขึ้นต่อสู้ได้ทันทีจากเอกสารของผู้ให้กู้เอง และเมื่อผู้ให้กู้เขียนต้นเงินในสัญญาสูงกว่าที่ส่งมอบจริงเพื่อซ่อนดอกเบี้ย การกระทำนั้นเป็นความผิดตามมาตรา 4 (2) ของพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2560 อีกกระทงหนึ่ง และ ผู้ กู้ นำสืบ ได้ ว่า ได้ รับเงิน จริง เท่าใด เพราะ เป็นการ นำสืบ ว่า หนี้ มี จำนวน เท่าใด ไม่ใช่ การ นำสืบ เปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสาร

VI. ดอกเบี้ยเกินอัตรามีโทษอย่างไร

พระราชบัญญัติ ห้าม เรียก ดอกเบี้ย เกิน อัตรา พ.ศ. 2560 มาตรา 4 กำหนด โทษ ผู้ให้กู้ ที่ เรียก ดอกเบี้ย เกิน อัตรา จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดครอบคลุมสามลักษณะ คือ เรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา เขียนข้อความเท็จในหลักฐานการกู้เพื่อปิดบังดอกเบี้ย และเรียกประโยชน์อื่นนอกจากดอกเบี้ยจนมากเกินส่วน ผู้รับโอนสิทธิที่รู้ว่าสิทธินั้นมาจากความผิดก็รับโทษเท่ากันตามมาตรา 5

> **พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 มาตรา 4**: "บุคคลใดให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็น**การอำพรางการให้กู้ยืมเงิน** โดยมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษ**จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ**
>
> (1) **เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้**
>
> (2) **กำหนด ข้อความ อันเป็น เท็จ ใน เรื่อง จำนวน เงินกู้**หรือ เรื่อง อื่น ๆ ไว้ใน หลักฐาน การ กู้ยืม หรือ ตราสาร ที่เปลี่ยนมือได้เพื่อปิดบังการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด หรือ
>
> (3) กำหนดจะเอาหรือรับเอาซึ่ง**ประโยชน์อย่างอื่นนอกจากดอกเบี้ย** ไม่ว่าจะเป็นเงิน หรือสิ่งของหรือโดยวิธีการใด ๆ จนเห็นได้ชัดว่าประโยชน์ที่ได้รับนั้น**มากเกินส่วนอันสมควร**ตามเงื่อนไขแห่งการกู้ยืมเงิน"[14]

องค์ประกอบแรกคือ "ให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการอำพรางการให้กู้ยืมเงิน" ถ้อยคำส่วนหลังนี้ตัดทางหลบเลี่ยงที่ใช้กันมานาน เช่น ทำเป็นสัญญาขายฝาก สัญญาเช่าซื้อ หรือสัญญาซื้อขายสินค้าที่ราคาสูงเกินจริง โดยเนื้อแท้คือการให้กู้เงินแล้วเก็บส่วนต่างเป็นดอกเบี้ย เมื่อศาลเห็น

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

ว่ารูปแบบที่ทำขึ้นเป็นเพียงการอำพราง ก็นำเพดานดอกเบี้ยมาใช้กับธุรกรรมนั้นได้ ข้อ (2) ครอบคลุมสัญญากู้ที่เขียนจำนวนเงินสูงกว่าที่รับจริง ส่วนข้อ (3) ครอบคลุมการเรียกของค่าใช้จ่าย หรือสิทธิประโยชน์อย่างอื่นที่เมื่อรวมแล้วเกินส่วนอันสมควร แม้ไม่ได้เรียกว่าดอกเบี้ย

มาตรา 5 ขยายความรับผิดไปถึงผู้ที่ "ได้มาซึ่งสิทธิเรียกร้องจากบุคคลอื่นโดยรู้ว่าเป็นสิทธิที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามมาตรา 4 และใช้สิทธินั้นหรือพยายามถือเอาประโยชน์แห่งสิทธินั้น"[15] ผู้รับซื้อหนี้หรือผู้รับโอนสิทธิตามสัญญากู้ที่รู้อยู่ว่าดอกเบี้ยเกินอัตรา แล้วไปทวงถามหรือฟ้องบังคับ จึงต้องรับโทษเท่ากับผู้ให้กู้เดิม มาตรา 6 ให้ศาลที่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 (3) และ (5) มาใช้ได้โดยอนุโลม[16]

หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติระบุเหตุผลว่า กฎหมายฉบับ พ.ศ. 2475 ใช้มานานจนไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ และ "การให้กู้ยืมเงินที่มีการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราหรือการเรียกเอาประโยชน์อย่างอื่นนอกจากดอกเบี้ยยังเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก"[17] โทษที่เพิ่มขึ้นและการเพิ่มฐานความผิดเรื่องการอำพรางจึงมุ่งไปที่ผู้ให้กู้นอกระบบโดยตรง ผู้ให้กู้ที่เป็นเพียงบุคคลทั่วไปซึ่งให้ญาติหรือเพื่อนยืมโดยคิดดอกเบี้ยร้อยละสองต่อเดือนตามที่เคยได้ยินมา ก็อยู่ในขอบเขตของมาตรานี้เช่นกัน กฎหมายไม่ได้ยกเว้นให้ผู้ให้กู้รายย่อย

VII. ดอกเบี้ยผิดนัดและดอกเบี้ยทบต้น

เมื่อผู้กู้ผิดนัด ผู้ให้กู้เรียกดอกเบี้ยผิดนัดได้ร้อยละ 5 ต่อปี คืออัตราตามมาตรา 7 ร้อยละ 3 บวกร้อยละ 2 ตามมาตรา 224 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2564 ถ้าสัญญากำหนดดอกเบี้ยไว้สูงกว่านั้นโดยชอบ เช่น ร้อยละ 12 ต่อปี ก็คิดต่อไปตามนั้น และห้ามคิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยระหว่างผิดนัด ส่วนการนำดอกเบี้ยค้างชำระมาทบต้นทำได้เฉพาะเมื่อค้างไม่น้อยกว่าหนึ่งปีและตกลงกันเป็นหนังสือตามมาตรา 655

> **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224**: "หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดใน**อัตราที่กำหนดตามมาตรา 7 บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี** ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น
>
> **ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด**
>
> การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากนั้น ให้พิสูจน์ได้"[18]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

ผู้กู้ "ผิดนัด" เมื่อใดเป็นไปตามมาตรา 204 ถ้าสัญญากำหนดวันคืนเงินไว้ตามวันแห่งปฏิทิน ผู้กู้ผิดนัดทันทีที่ไม่คืนตามกำหนดโดยไม่ต้องทวง แต่ถ้าไม่ได้กำหนดวันคืน ผู้ให้กู้ต้องเตือนก่อน และผู้กู้ผิดนัดนับแต่เตือนแล้วไม่ชำระ[19] การยืมแบบ "มีเมื่อไรค่อยคืน" ซึ่งไม่มีกำหนดเวลา ผู้ให้กู้จึงควรส่งหนังสือหรือข้อความบอกกล่าวให้คืนภายในเวลาอันควร เพื่อให้มีวันผิดนัดที่ชัดเจนและเริ่มนับดอกเบี้ยผิดนัดได้ ข้อความบอกกล่าวทางแอปสนทนาที่ผู้กู้เปิดอ่านแล้วใช้ได้ แต่ควรเก็บหลักฐานการส่งและการอ่านไว้

ดอกเบี้ยผิดนัดตามมาตรา 224 เป็นค่าเสียหายขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดให้โดยเจ้าหนี้ไม่ต้องพิสูจน์ความเสียหาย และเป็นคนละเรื่องกับดอกเบี้ยตามสัญญาตามมาตรา 654 ในการกู้ยืมที่ไม่มีดอกเบี้ยตามสัญญา ผู้ให้กู้จึงยังได้ดอกเบี้ยร้อยละห้าต่อปีนับแต่วันผิดนัด ในการกู้ยืมที่ตกลงดอกเบี้ยไว้ร้อยละสิบสองต่อปี วรรคหนึ่งตอนท้ายให้คงส่งดอกเบี้ยร้อยละสิบสองต่อไปในระหว่างผิดนัด เพราะเป็นอัตราที่เจ้าหนี้เรียกได้โดยอาศัยเหตุอันชอบด้วยกฎหมายคือสัญญา และถ้าสัญญากำหนดดอกเบี้ยผิดนัดไว้สูงกว่าดอกเบี้ยปกติ ส่วนที่เพิ่มขึ้นมีลักษณะเป็นเบี้ยปรับซึ่งศาลลดได้ตามมาตรา 383 เมื่อสูงเกินส่วน[20]

> **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 655**: "ท่านห้ามมิให้คิด**ดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ค้างชำระ** แต่ทว่าเมื่อดอกเบี้ยค้างชำระ**ไม่น้อยกว่าปีหนึ่ง** คู่สัญญากู้ยืมจะตกลงกันให้เอาดอกเบี้ยนั้นทบเข้ากับต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นก็ได้ แต่การตกลงเช่นนั้น**ต้องทำเป็นหนังสือ**
>
> ส่วนประเพณีการค้าขายที่คำนวณดอกทบต้นในบัญชีเดินสะพัดก็ดี ในการค้าขายอย่างอื่นทำนองเช่นว่านี้ก็ดี หาอยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติซึ่งกล่าวมาในวรรคก่อนนั้นไม่"[21]

มาตรา 655 วรรคหนึ่งห้าม "ดอกเบี้ยทบต้น" (compound interest) เป็นหลัก ยกเว้นเมื่อครบสองเงื่อนไข คือดอกเบี้ยค้างชำระมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และคู่สัญญาตกลงกันเป็นหนังสือให้ทบ ข้อตกลงล่วงหน้าในสัญญากู้ว่า "ดอกเบี้ยที่ค้างให้ทบเข้าต้นเงินทุกเดือน" จึงใช้บังคับไม่ได้ เพราะทบก่อนครบหนึ่งปี ผู้ให้กู้นอกระบบที่คิดดอกเบี้ยทบต้นรายเดือน จึงผิดทั้งมาตรา 655 และมักผิดมาตรา 654 ไปพร้อมกัน เพราะอัตราที่แท้จริงต่อปีเมื่อทบต้นแล้วสูงกว่าอัตราที่ประกาศมาก

VIII. ผู้กู้คืนเงินแล้ว จะพิสูจน์อย่างไร

เมื่อการกู้ยืมมีหลักฐานเป็นหนังสือ มาตรา 653 วรรคสองกำหนดว่าผู้กู้จะนำสืบว่าใช้เงินคืนแล้วได้ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้กู้ หรือได้รับเอกสารการกู้คืนมา หรือมีการแทงเพิกถอนในเอกสารนั้น การโอนเงินคืนผ่านธนาคารจึงควรทำคู่กับข้อความของผู้ให้กู้ที่ยืนยันว่าได้รับชำระ ซึ่งข้อความในแอปสนทนาใช้เป็นหลักฐานลงลายมือชื่อผู้ให้กู้ได้ตามกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เช่นเดียวกัน

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

มาตรา 653 วรรคสองเป็นบทที่ผู้กู้พลาดบ่อยที่สุด เมื่อการกู้มีหลักฐานเป็นหนังสือแล้ว การ "ใช้เงิน" คือการชำระต้นเงินคืน ผู้กู้จะอ้างว่าชำระแล้วโดยไม่มีหลักฐานตามที่กฎหมายกำหนดไม่ได้ กฎหมายให้ทางไว้สามทาง ทางแรก หลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้กู้ เช่น ใบรับเงิน หรือข้อความที่ผู้ให้กู้พิมพ์ว่าได้รับเงินคืน ครบ แล้ว ทาง ที่สอง ผู้ให้กู้ คืน เอกสาร หลักฐาน การกู้ ให้ ผู้ กู้ ทาง ที่สาม ผู้ให้กู้ แทง เพิกถอน คือ เขียนข้อความลงในเอกสารการกู้ว่าได้ชำระแล้ว

การโอนเงินคืนผ่านธนาคารโดยผู้ให้กู้ไม่ได้ตอบรับอะไรเลย เป็นหลักฐานที่ออกโดยธนาคาร ไม่ได้ลงลายมือชื่อผู้ให้กู้ จึงไม่เข้าวรรคสองโดยตรง ผู้กู้ที่โอนคืนทางแอปจึงควรส่งข้อความแจ้งว่า "โอนคืนเงินกู้งวดที่สาม จำนวน หนึ่ง หมื่น บาท" และ ให้ ผู้ให้กู้ ตอบ ยืนยัน ข้อความ ตอบ ของ ผู้ให้กู้ ที่ว่า "ได้รับ แล้ว" ประกอบ กับข้อความของผู้กู้ที่ระบุว่าเป็นการคืนเงินกู้ เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ระบุตัวผู้ให้กู้และแสดงเจตนารับชำระ จึงเป็นหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมตามมาตรา 653 วรรคสองประกอบพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มาตรา 8 และมาตรา 9

ข้อจำกัดในวรรคสองใช้กับการนำสืบ "การใช้เงิน" คือการชำระต้นเงิน ส่วนการนำสืบว่าได้ชำระดอกเบี้ย หรือการนำสืบว่าหนี้ระงับด้วยเหตุอื่น เช่น การหักกลบลบหนี้ หรือเจ้าหนี้ปลดหนี้ให้ ไม่อยู่ในบังคับของวรรคนี้ และในกรณีที่การกู้ยืมไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือมาแต่ต้น วรรคสองก็ไม่ใช้ เพราะถ้อยคำเริ่มต้นว่า "ในการกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือนั้น" การกู้ยืมเกินสองพันบาทที่ไม่มีหลักฐานจึงฟ้องไม่ได้อยู่แล้ว ไม่ต้องไปถึงเรื่องการนำสืบการใช้เงิน

IX. อายุความของหนี้เงินกู้

หนี้ต้นเงินกู้มีอายุความ 10 ปีตามมาตรา 193/30 นับแต่วันที่ผู้ให้กู้อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้ คือวันครบกำหนดคืน หรือวันที่ผู้กู้ผิดนัดหลังถูกเตือน ส่วนดอกเบี้ยค้างชำระและเงินที่ตกลงผ่อนคืนเป็นงวดมีอายุความ 5 ปี ตามมาตรา 193/33 และ อายุความสะดุดหยุดลง เมื่อ ผู้ กู้ ชำระ บางส่วน ชำระ ดอกเบี้ย หรือ ทำหนังสือรับสภาพหนี้ตามมาตรา 193/14

มาตรา 193/30 กำหนดอายุความทั่วไปสิบปีสำหรับสิทธิเรียกร้องที่กฎหมายไม่ได้กำหนดอายุความไว้โดยเฉพาะ[22] สิทธิเรียกร้องต้นเงินกู้ไม่มีอายุความเฉพาะ จึงมีกำหนดสิบปี แต่มาตรา 193/33 กำหนดอายุความห้าปีสำหรับ "ดอกเบี้ยค้างชำระ" และ "เงินที่ต้องชำระเพื่อผ่อนทุนคืนเป็นงวด ๆ"[23] การกู้ยืมที่ตกลงผ่อนต้นเงินคืนเป็นรายเดือน งวดที่ค้างแต่ละงวดจึงมีอายุความห้าปีนับแต่วันครบกำหนดของงวดนั้น ไม่ใช่สิบปี ส่วนการกู้ที่กำหนดคืนทั้งก้อนในวันเดียวยังใช้สิบปี

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

อายุความสะดุดหยุดลง ตามมาตรา 193/14 (1) เมื่อ ลูกหนี้ รับสภาพ หนี้ ต่อ เจ้าหนี้ โดย ทำเป็น หนังสือ รับสภาพหนี้ ชำระหนี้บางส่วน ชำระดอกเบี้ย ให้ประกัน หรือกระทำการใดอันปราศจากข้อสงสัยแสดงให้เห็นเป็นปริยายว่ายอมรับสภาพหนี้[24] ข้อความของผู้กู้ที่พิมพ์ขอผ่อนผันเวลาและยอมรับยอดหนี้ จึงมีผลสองทางพร้อมกัน คือเป็นหลักฐานเป็นหนังสือตามมาตรา 653 และเป็นการรับสภาพหนี้ที่ทำให้อายุความเริ่มนับใหม่ ผู้ให้กู้ที่ติดต่อผู้กู้เป็นระยะและเก็บข้อความไว้ จึงมักไม่มีปัญหาเรื่องอายุความ ปัญหาเกิดกับผู้ให้กู้ที่ปล่อยเรื่องไว้เงียบนานเกินสิบปี

หนี้ที่ขาดอายุความแล้วไม่ได้สูญไป เพียงแต่ลูกหนี้มีสิทธิปฏิเสธการชำระ และศาลไม่อาจยกอายุความขึ้นเองหากลูกหนี้ไม่ยกขึ้นต่อสู้ ผู้กู้ที่ชำระหนี้ซึ่งขาดอายุความแล้วจะเรียกคืนไม่ได้ตามมาตรา 408 (2)[25] อายุความจึงเป็นเครื่องมือของฝ่ายลูกหนี้ที่ต้องหยิบใช้เอง หลักเรื่องอายุความโดยละเอียดจะอธิบายในบทความต่างหากของเว็บนี้

X. แนวคำพิพากษาศาลฎีกา

ศาลฎีกาวางหลักไว้แล้วในทุกประเด็นหลักของบทความนี้ ข้อความสนทนาทางไลน์หรือเฟซบุ๊กเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่รับฟังเป็นหลักฐานเป็นหนังสือได้ แต่เนื้อความต้องแสดงการกู้ยืมจริง ดอกเบี้ยเกินอัตราตกเป็นโมฆะเฉพาะส่วนดอกเบี้ย ผู้ให้กู้ไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยก่อนผิดนัด และดอกเบี้ยเกินอัตราที่ผู้กู้ชำระไปแล้วต้องนำไปหักต้นเงินตามมติที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ส่วนการพิสูจน์ว่าคืนเงินแล้ว เอกสารที่ผู้ให้กู้ลงลายมือชื่อไม่จำต้องมีถ้อยคำว่าใช้หนี้เงินกู้ คำพิพากษาทุกฉบับในหัวข้อนี้ผู้เขียนเปิดอ่านจากระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกาเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2569

หลักฐานเป็นหนังสือจากข้อความอิเล็กทรอนิกส์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8089/2556 เป็นฉบับแรกที่นำพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับหลักฐานการกู้ยืมอย่างชัดแจ้ง ลูกหนี้ใช้บัตรกดเงินสดถอนเงินจากสินเชื่อเงินสดโดยใส่รหัสส่วนตัวและกดยืนยันรายการ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการใส่รหัสส่วนตัวเปรียบได้กับการลงลายมือชื่อตนเอง การทำรายการเบิกถอนและรับสลิปจึงเป็นหลักฐานการกู้ยืมเงินตามมาตรา 7 มาตรา 8 และมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เมื่อประกอบกับหนังสือขอขยายเวลาชำระหนี้ที่ลูกหนี้ลงลายมือชื่อรับว่าเป็นหนี้ ผู้ให้กู้จึงมีอำนาจฟ้อง[26] หลักที่ได้คือ ลายมือชื่อตามมาตรา 653 วรรคหนึ่งไม่จำกัดอยู่ที่การเขียนชื่อด้วยปากกา วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ระบุตัวผู้ทำรายการได้และแสดงว่าผู้นั้นยอมรับข้อความใช้แทนได้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1112/2566 แสดงอีกด้านของหลักเดียวกัน โจทก์สั่งจ่ายเช็ค 7,800,000 บาท เข้าบัญชีของจำเลยที่ 2 แล้วอ้างว่าเป็นเงินกู้ โดยมีเพียงข้อความสนทนาทางไลน์ระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 เป็นหลักฐาน ศาลฎีกายอมรับว่าข้อความสนทนาผ่านแอปพลิเคชันไลน์เป็นการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และเป็นหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อจำเลยที่ 1 แต่เนื้อความที่โจทก์นำสืบมายังไม่พอมีน้ำหนักให้ฟังได้ว่าเงินจำนวนนั้นเป็นเงินกู้ยืม จึงไม่อาจถือเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมหรือหนังสือรับสภาพหนี้ตามมาตรา 653 วรรคหนึ่ง และพิพากษายกฟ้อง[27] คำพิพากษาฉบับนี้ตอบคำถามที่ผู้อ่านถามบ่อยที่สุดได้ตรงที่สุด คือข้อความไลน์ผ่านด่านรูปแบบของกฎหมายแล้ว แต่ด่านที่ทำให้แพ้คดีคือสาระ ข้อความที่ไม่ปรากฏคำว่ายืม จำนวนเงิน และการยอมรับว่าจะคืน ย่อมรับฟังเป็นหลักฐานการกู้ไม่ได้ แม้เงินจะโอนไปจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6757/2560 ชี้ว่าข้อความอิเล็กทรอนิกส์ผูกมัดผู้ให้กู้ได้เช่นเดียวกัน จำเลยกู้เงิน 595,500 บาท ชำระดอกเบี้ยไปสี่ครั้งแล้วหยุดชำระ ต่อมาโจทก์ส่งข้อความทางเฟซบุ๊กถึงจำเลยว่าเงินทั้งหมดไม่ต้องส่งคืน ยกให้หมด ไม่ต้องส่งดอกอะไรมาให้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการส่งข้อความดังกล่าวเป็นการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งต้องนำมาตรา 7 ถึงมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ แม้ไม่มีการลงลายมือชื่อโจทก์ แต่ข้อความทางเฟซบุ๊กปรากฏชื่อผู้ส่งและโจทก์ยอมรับว่าได้ส่งจริง จึงเป็นการแสดงเจตนาปลดหนี้โดยมีหลักฐานเป็นหนังสือตามมาตรา 340 หนี้เงินกู้ระงับ โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง[28] บทเรียนสำหรับผู้ให้กู้คือถ้อยคำในสื่อสังคมมีผลทางกฎหมายเท่ากับหนังสือที่ลงลายมือชื่อ คำว่ายกให้ที่พิมพ์ไปในอารมณ์ชั่ววูบ ทำให้สิทธิเรียกร้องทั้งจำนวนสิ้นไปได้

ดอกเบี้ยเกินอัตราและการหักต้นเงิน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2131/2560 วางลำดับผลทางแพ่งไว้ครบถ้วน ผู้ให้กู้คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1.3 ต่อเดือน หรือร้อยละ 15.6 ต่อปี ซึ่งเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าดอกเบี้ยดังกล่าวตกเป็นโมฆะตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ประกอบมาตรา 654 กรณีถือไม่ได้ว่าผู้กู้ชำระหนี้โดยจงใจฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมาย อันจะทำให้ไม่มีสิทธิได้รับคืนตามมาตรา 407 เมื่อดอกเบี้ยเป็นโมฆะ เท่ากับสัญญากู้ยืมมิได้มีการตกลงเรื่องดอกเบี้ยกันไว้ ผู้ให้กู้จึงไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยก่อนผิดนัด และไม่อาจนำเงินที่ผู้กู้ชำระมาแล้วไปหักออกจากดอกเบี้ยที่ตนไม่มีสิทธิคิด เงินทุกบาทที่ผู้กู้ชำระจึงต้องนำไปชำระต้นเงิน ในคดีนั้นเงินกู้ 2,000,000 บาท ผู้กู้ชำระไปแล้วรวม 1,816,580 บาท จึงเหลือต้นเงินค้างเพียง 183,420 บาท พร้อมดอกเบี้ยผิดนัดตามมาตรา 224 วรรคหนึ่งนับแต่พ้นกำหนดเวลาในหนังสือทวงถาม[13] ผู้อ่านพึงสังเกตว่าอัตราดอกเบี้ยผิดนัดในคดีนั้นคือร้อยละ 7.5 ต่อปีตามกฎหมายที่ใช้ขณะนั้น หนี้ที่ผิดนัดตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2564 ใช้อัตราร้อยละ 5 ต่อปีตามมาตรา 7 และมาตรา 224 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ดังที่อธิบายในหัวข้อ VII

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5376/2560 ซึ่งวินิจฉัยโดยมติที่ประชุมใหญ่ครั้งที่ 1/2560 ตอบคำถามที่หัวข้อ V ทิ้งไว้ ผู้ให้กู้คิดดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อเดือน ผู้กู้ชำระดอกเบี้ยไปแล้ว 7,500 บาท ศาลฎีกาเห็นว่าการที่ผู้กู้ยอมชำระดอกเบี้ยเกินอัตราถือเป็นการชำระหนี้ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายตามมาตรา 411 ผู้กู้เรียกคืนไม่ได้ก็จริง แต่ที่ประชุมใหญ่เห็นว่าผู้ให้กู้เป็นฝ่ายเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราเอง เมื่อข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยเป็นโมฆะและผู้กู้เรียกคืนไม่ได้ ผู้ให้กู้ก็ย่อมไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยนั้นด้วย จึงต้องนำดอกเบี้ย 7,500 บาทไปหักต้นเงิน 50,000 บาท คงเหลือหนี้ 42,500 บาท และศาลฎีกายกปัญหานี้ขึ้นวินิจฉัยเองได้แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา เพราะเป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5)[12] มติที่ประชุมใหญ่นี้ทำให้ทางเลือกที่สองในหัวข้อ V เป็นหลักกฎหมายที่ใช้บังคับ ไม่ว่าจะอธิบายผ่านมาตรา 411 หรือมาตรา 329 ผลลัพธ์คือดอกเบี้ยเกินอัตราที่ชำระแล้วไม่ตกเป็นของผู้ให้กู้ แต่ลดต้นเงินที่ผู้กู้ต้องคืน

ดอกเบี้ยทบต้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1301/2566 อธิบายขอบของมาตรา 655 วรรคหนึ่งในสัญญากู้ยืมระหว่างเอกชน คู่สัญญาตกลงกันเป็นหนังสือให้นำดอกเบี้ยที่ค้างชำระไม่น้อยกว่าหนึ่งปีทบเข้ากับต้นเงินแล้วคิดดอกเบี้ยในจำนวนที่ทบนั้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าข้อตกลงเช่นนี้มีผลใช้บังคับได้ตามมาตรา 655 วรรคหนึ่ง ไม่อยู่ในบังคับของข้อห้ามคิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยระหว่างผิดนัดตามมาตรา 224 วรรคสอง และกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าต้องตกลงกันเมื่อดอกเบี้ยค้างครบหนึ่งปีแล้วเท่านั้น ผู้ให้กู้จึงทบต้นได้ทุกครั้งที่ดอกเบี้ยค้างถึงหนึ่งปี แม้ลูกหนี้ผิดนัดแล้ว แต่ข้อตกลงดังกล่าวมีลักษณะเป็นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนไว้ล่วงหน้าในรูปดอกเบี้ยทบต้น จึงเป็นเบี้ยปรับตามมาตรา 379 ซึ่งศาลลดลงได้ตามมาตรา 383 วรรคหนึ่งเมื่อสูงเกินส่วน ในคดีนั้นศาลให้คิดทบต้นได้เพียงครั้งเดียว[29]

การพิสูจน์ว่าใช้เงินแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 22631/2555 ผ่อนคลายความเคร่งครัดของมาตรา 653 วรรคสอง ผู้กู้นำสืบว่าชำระหนี้เป็นรายวันครบแล้วด้วยสมุดบันทึกการเก็บเงินซึ่งผู้ให้กู้ลงลายมือชื่อในช่องของทุกวันที่มาเรียกเก็บ แม้สมุดนั้นไม่ระบุว่ารับเงินค่าอะไร ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าหลักฐานเป็นหนังสือตามมาตรา 653 วรรคสองมิได้เคร่งครัดถึงกับว่าจะต้องมีถ้อยคำว่าใช้หนี้กู้ยืมเงิน เมื่อเอกสารแสดงให้เห็นว่าเจ้าหนี้มาเก็บเงินเป็นรายวันมีจำนวนเงินที่เรียกเก็บ และระบุดอกเบี้ยที่ค้างในเดือนที่ค้าง สมุดบันทึกนั้นเป็นหลักฐานแห่งการชำระหนี้เงินกู้ที่ผู้กู้นำสืบได้[30] หลักนี้สอดคล้องกับคำแนะนำในหัวข้อ VIII ว่าข้อความตอบรับของผู้ให้กู้ที่ระบุจำนวนและวันที่ก็เพียงพอ ไม่ต้องมีคำว่าใช้หนี้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 3096/2565 จำกัด ขอบ ของ ข้อห้าม ให้ แคบ ลง อีก ศาลฎีกา วินิจฉัย ว่ามาตรา 653 วรรคสองและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 ห้ามการนำสืบเฉพาะกรณีการใช้เงิน ไม่ห้ามการนำสืบการชำระหนี้อย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ตกลงกันไว้ตามมาตรา 321 วรรคหนึ่ง เมื่อผู้กู้โอนเงินเข้าบัญชีของบุคคลภายนอกซึ่งโอนต่อเข้าบัญชีผู้ให้กู้ทั้งหมดโดยผู้ให้กู้ยินยอมรับ และโอนเข้าบัญชีของผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนผู้ให้กู้ตามมาตรา 315 ถือว่าผู้กู้ชำระหนี้จำนวนนั้นแล้ว แม้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อ ผู้ให้กู้[31] คำพิพากษา ฉบับ นี้ มีความสำคัญ ต่อ การ กู้ยืม ยุค โอน เงิน ผ่าน แอป เพราะเส้นทางเงินที่ตรวจสอบได้จากระบบธนาคารมีน้ำหนักในการพิสูจน์มากกว่าที่ถ้อยคำของมาตรา 653 วรรคสองบ่งไว้ แต่ผู้กู้ไม่ควรวางใจจนไม่ขอข้อความยืนยันจากผู้ให้กู้ เพราะกรณีโอนตรงเข้าบัญชีผู้ให้กู้ยังอยู่ในถ้อยคำว่าการใช้เงินซึ่งต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ

อายุความของสัญญากู้ที่ผ่อนชำระเป็นงวด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5300/2563 ยืนยันการนับอายุความห้าปีตามมาตรา 193/33 (2) ผู้กู้ตกลงผ่อนชำระ ต้นเงิน พร้อม ดอกเบี้ย รายเดือน รวม 36 งวด ศาลฎีกา วินิจฉัย ว่า เป็นหนี้ซึ่ง มี ข้อตกลง ชำระ เพื่อผ่อน ทุน คืน เป็น งวด สิทธิเรียกร้อง มี กำหนด อายุความ ห้า ปี นับ แต่ วัน ผิดนัด เมื่อ ผู้กู้ ชำระ ครั้งสุดท้าย วันที่ 15 ตุลาคม 2555 ต้อง ถือว่า ผิดนัด ชำระ งวด ที่ เหลือ ทั้งหมด อายุความ เริ่ม นับ วันที่ 16 ตุลาคม 2555 และครบห้าปีวันที่ 16 ตุลาคม 2560[32] ผู้ให้กู้ที่ตกลงให้ผู้กู้ผ่อนเป็นงวดจึงมีเวลาฟ้องสั้นกว่าสัญญากู้ที่กำหนดคืนครั้งเดียวซึ่งใช้อายุความสิบปีตามมาตรา 193/30 อย่างมีนัยสำคัญ และวันเริ่มนับคือวันถัดจากงวดที่ผิดนัด ไม่ใช่วันครบกำหนดงวดสุดท้าย

XI. กฎหมายเปรียบเทียบ: อังกฤษ เยอรมนี และญี่ปุ่น

สาม ประเทศ ควบคุม ดอกเบี้ย เงินกู้ ด้วย สาม วิธี อังกฤษ ยกเลิก เพดาน ดอกเบี้ย มา นาน และ ใช้ Consumer Credit Act 1974 มาตรา 140A ให้ศาลแก้ไขความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ที่ไม่เป็นธรรม เยอรมนีไม่มี เพดาน ตัวเลข แต่ ใช้ BGB § 138 ให้ นิติกรรม ที่ ขัด ศีลธรรม หรือ เป็นการ ขูดรีด ตกเป็น โมฆะ ส่วน ญี่ปุ่น กำหนดเพดานเป็นขั้นตามจำนวนต้นเงินใน **利息制限法** และให้ส่วนที่เกินเป็นโมฆะ แนวทางของไทยซึ่งกำหนดเพดานคงที่ร้อยละ 15 และมีโทษอาญา ใกล้กับญี่ปุ่นมากกว่าอีกสองประเทศ

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

1. อังกฤษ: ไม่มีเพดานดอกเบี้ย แต่มีอำนาจศาลแก้ไขความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นธรรม

กฎหมายอังกฤษไม่มีเพดานอัตราดอกเบี้ยทั่วไปสำหรับการกู้ยืม เครื่องมือหลักในการคุ้มครองลูกหนี้คือ Consumer Credit Act 1974 มาตรา 140A ซึ่งเพิ่มเข้ามาโดย Consumer Credit Act 2006 และมีผลตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน ค.ศ. 2007 มาตรานี้ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งตามมาตรา 140B เมื่อเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ที่เกิดจากสัญญาสินเชื่อ "ไม่เป็นธรรมต่อลูกหนี้" (unfair to the debtor) ไม่ว่าความไม่เป็นธรรมนั้นจะมาจากข้อสัญญา จากวิธีที่เจ้าหนี้ใช้หรือบังคับสิทธิ หรือจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างอื่นของเจ้าหนี้ และศาลต้องพิจารณาพฤติการณ์ทุกอย่างที่เห็นว่าเกี่ยวข้อง รวมทั้งพฤติการณ์ฝ่ายลูกหนี้ด้วย[33] แนวทางนี้ไม่ได้ตัดสินจากตัวเลขดอกเบี้ย แต่จากภาพรวมของความสัมพันธ์

ศาลสูงสุดแห่งสหราชอาณาจักรอธิบายขอบเขตของมาตรานี้ในคดี Plevin v Paragon Personal Finance Ltd [2014] UKSC 61 ซึ่งพิพากษาเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน ค.ศ. 2014 โดย Lord Sumption เป็นผู้เขียนคำพิพากษาที่ผู้พิพากษาอื่นเห็นพ้อง คดีนี้ผู้กู้ซื้อประกันคุ้มครองการชำระหนี้ (payment protection insurance) พร้อมเงินกู้ โดยไม่รู้ว่าค่าเบี้ยประกันส่วนใหญ่เป็นค่านายหน้าที่จ่ายให้ผู้ให้กู้และตัวกลาง ศาลวางหลักว่า "First, what must be unfair is the relationship between the debtor and the creditor" สิ่งที่ต้องไม่เป็นธรรมคือความสัมพันธ์ ไม่ใช่ข้อสัญญาข้อใดข้อหนึ่งโดยลำพัง และสรุปว่าการปล่อยให้ผู้กู้ไม่รู้เรื่องค่านายหน้า ทำให้ความสัมพันธ์ไม่เป็นธรรม "The fact that she was left in ignorance in my opinion made the relationship unfair" ศาลจึงยกอุทธรณ์ของผู้ให้กู้ และส่งคดีกลับไปให้ศาลล่างกำหนดวิธีเยียวยาตามมาตรา 140B[34]

เมื่อเทียบกับไทย ระบบอังกฤษให้ดุลพินิจศาลกว้างและยืดหยุ่น แต่ผู้กู้ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาเพื่อให้ได้ผล ส่วนระบบไทยให้ความชัดเจนล่วงหน้าว่าอัตราใดผิดกฎหมาย ซึ่งใช้ได้ง่ายกับการกู้ยืมรายย่อยที่ไม่มีใครอยากขึ้นศาล แต่มีจุดอ่อนที่เพดานคงที่ไม่ปรับตามภาวะตลาด

2. เยอรมนี: หลักนิติกรรมขัดต่อศีลธรรมและการขูดรีดตาม § 138 BGB

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (Bürgerliches Gesetzbuch) ไม่กำหนดเพดานดอกเบี้ยเป็นตัวเลข § 138 Abs. 1 บัญญัติว่านิติกรรมที่ขัดต่อศีลธรรมอันดี (gegen die guten Sitten) เป็นโมฆะ และ Abs. 2 บัญญัติเรื่องการขูดรีด (Wucher) โดยเฉพาะว่า นิติกรรมเป็นโมฆะเมื่อบุคคลหนึ่งอาศัยสภาพบีบคั้น ความไม่มีประสบการณ์ ความบกพร่องในการใช้ดุลพินิจ หรือความอ่อนแอของเจตจำนงของอีกฝ่าย ทำให้ตนหรือบุคคลที่สามได้รับหรือได้รับสัญญาว่าจะให้ประโยชน์ในทางทรัพย์สิน ซึ่ง "in einem auffälligen

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

Missverhältnis zu der Leistung stehen" คือ ไม่ ได้สัดส่วน อย่าง เห็นได้ชัด กับ การชำระหนี้ ตอบแทน[35] ถ้อยคำนี้ใกล้กับมาตรา 4 (3) ของพระราชบัญญัติไทยที่ใช้คำว่า "มากเกินส่วนอันสมควร" แต่ของเยอรมันใช้ทางแพ่งเป็นหลักและเปิดให้ศาลเทียบกับอัตราตลาดในแต่ละช่วงเวลา

โครงสร้างของ § 138 Abs. 2 ต้องการองค์ประกอบสองด้านพร้อมกัน คือด้านวัตถุวิสัย ประโยชน์ที่ได้ไม่ได้สัดส่วน อย่างเห็นได้ชัด และ ด้าน อัตวิสัย ผู้ได้ประโยชน์ อาศัย จุดอ่อน ของ อีก ฝ่าย ส่วน Abs. 1 ใช้ เป็น บท ทั่วไปเมื่อองค์ประกอบด้านอัตวิสัยของ Abs. 2 พิสูจน์ไม่ได้ครบ ผลของทั้งสองวรรคคือโมฆะ ซึ่งในการกู้ยืมหมายถึงข้อตกลงดอกเบี้ยเสียไป โดยผู้ให้กู้ยังเรียกคืนต้นเงินได้ตามหลักลาภมิควรได้ของเยอรมัน ตรรกะนี้ตรงกับผลทางแพ่งของไทยในหัวข้อ V

3. ญี่ปุ่น: เพดานเป็นขั้นตามต้นเงิน และคำพิพากษาที่เปิดทางเรียกดอกเบี้ยส่วนเกินคืน

ญี่ปุ่น ใช้ วิธี ที่ ใกล้ กับ ไทย ที่สุด **利息制限法** (กฎหมาย จำกัด ดอกเบี้ย) ฉบับ ค.ศ. 1954 แก้ไข ล่าสุด โดย กฎหมายเลขที่ 115 ปีเฮเซที่ 18 มาตรา 1 กำหนดว่าข้อตกลงดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินเป็นโมฆะเฉพาะส่วนที่เกิน อัตรา ต่อไปนี้ ต้นเงิน ต่ำกว่า หนึ่ง แสน เยน ร้อยละ 20 ต่อ ปี ต้นเงิน หนึ่ง แสน ถึง ต่ำกว่า หนึ่ง ล้าน เยน ร้อยละ 18 ต่อ ปี ต้นเงิน หนึ่ง ล้าน เยน ขึ้นไป ร้อยละ 15 ต่อ ปี และมาตรา 4 จำกัด ค่าเสียหาย ที่ ตกลง กัน ล่วงหน้า เมื่อ ผิดนัด ไว้ไม่ เกิน 1.46 เท่า ของ อัตรา ตามมาตรา 1[36] จุด ต่าง สำคัญ จาก ไทย คือ ญี่ปุ่น ให้ โมฆะ "เฉพาะ ส่วน ที่ เกิน" ผู้ให้กู้ ยัง ได้ ดอกเบี้ย ถึง เพดาน ขณะที่ ไทย เมื่อ การ เรียก เป็น ความผิด อาญา ข้อตกลง ดอกเบี้ยเสียไปทั้งข้อ และเพดานของญี่ปุ่นลดหลั่นตามขนาดเงินกู้ ซึ่งสะท้อนต้นทุนต่อหน่วยของเงินกู้ก้อนเล็กที่สูงกว่า

คำพิพากษา ศาลสูงสุด ญี่ปุ่น (**最高裁判所第二小法廷**) วันที่ 13 มกราคม ปี เฮเซ ที่ 18 (ค.ศ. 2006) คดี หมายเลข **平成**16(**受**)1518 เรื่อง เรียก เงินกู้ เป็น คำพิพากษา ที่ เปลี่ยน ตลาด สินเชื่อ รายย่อย ของ ญี่ปุ่น ศาล วินิจฉัย ว่า ข้อสัญญา ที่ ให้ ผู้กู้ หมด สิทธิ ผ่อน ชำระ ตาม กำหนด (**期限の利益**) ทันที เมื่อ ผิดนัด ชำระ ดอกเบี้ย ส่วนที่เกินเพดานตามกฎหมายจำกัดดอกเบี้ย เป็นข้อสัญญาที่ไม่มีผล ผู้กู้ที่ชำระต้นเงินและดอกเบี้ยภายในเพดาน แล้ว ไม่ เสียสิทธิ ผ่อนชำระ และ เมื่อ ผู้ กู้ ชำระ ดอกเบี้ย ส่วนเกิน ภายใต้ ข้อ สัญญา เช่นนั้น เว้นแต่ มี พฤติการณ์พิเศษ จะถือว่าเป็นการชำระ "โดยสมัครใจ" ตามมาตรา 43 ของกฎหมายควบคุมธุรกิจเงินกู้ไม่ได้ ผู้ให้กู้จึง อ้าง ข้อยกเว้น ที่ ให้ ถือ ว่า การ ชำระ ดอกเบี้ย ส่วนเกิน โดยสมัครใจ เป็น การ ชำระ ที่ สมบูรณ์ไม่ได้ ศาล พิพากษาให้ยกคำพิพากษาศาลล่างและส่งคดีกลับ[37] ผลที่ตามมาคือผู้กู้จำนวนมากเรียกดอกเบี้ยส่วนเกินที่ชำระไปแล้วคืนได้ และกฎหมายธุรกิจเงินกู้ของญี่ปุ่นถูกแก้ไขในปีเดียวกันให้ยกเลิกข้อยกเว้นนั้น

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

บทเรียนจากญี่ปุ่นสำหรับผู้อ่านไทยคือ เมื่อกฎหมายให้ข้อตกลงดอกเบี้ยส่วนเกินเสียไป คำถามถัดมาที่หนีไม่พ้นคือเงินที่ผู้กู้จ่ายไปแล้วจะเป็นอย่างไร ศาลญี่ปุ่นตอบว่าผู้ให้กู้เก็บไว้ไม่ได้ ซึ่งเป็นทางเดียวกับที่ผู้เขียนเห็นว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2560 ในหัวข้อ V

XII. นิติเศรษฐศาสตร์และความรู้ข้ามศาสตร์

กติกาสองข้อในบทความนี้ คือแบบพิธีเรื่องหลักฐานเป็นหนังสือ และเพดานดอกเบี้ย อธิบายได้ด้วยเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์คนละชุด แบบพิธีทำหน้าที่ลดต้นทุนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในศาลและเตือนให้คู่สัญญาคิดก่อนผูกพัน ส่วนเพดานดอกเบี้ยเป็นการแลกระหว่างการคุ้มครองผู้กู้ที่ต่อรองไม่ได้ กับการผลักผู้กู้ความเสี่ยงสูงออกจากตลาดในระบบไปสู่ตลาดนอกระบบ

Lon L. Fuller อธิบายไว้ในบทความ "Consideration and Form" ในวารสาร Columbia Law Review ค.ศ. 1941 ว่าแบบพิธีทางกฎหมาย (legal formalities) ทำหน้าที่สามอย่าง คือหน้าที่ด้านพยานหลักฐาน (evidentiary function) ทำให้มีร่องรอยที่พิสูจน์ได้ว่านิติกรรมเกิดขึ้นจริงและมีเนื้อหาอย่างไร หน้าที่ด้านเตือนสติ (cautionary function) ทำให้ผู้ทำนิติกรรมหยุดคิดก่อนผูกพัน และหน้าที่ด้านช่องทาง (channeling function) ทำให้ผู้ทำนิติกรรมมีวิธีที่แน่นอนในการแสดงเจตนาที่กฎหมายจะรับรอง[38] มาตรา 653 ของไทยทำหน้าที่สามอย่างนี้ในรูปที่เบาที่สุด คือไม่ถึงกับบังคับแบบของสัญญา แต่ต้องการร่องรอยเป็นหนังสือลงชื่อผู้กู้ เพื่อให้ศาลไม่ต้องตัดสินจากคำพูดของสองฝ่ายที่ขัดกัน และเพื่อให้ผู้กู้รู้ตัวว่ากำลังผูกพันตนเอง ต้นทุนของแบบพิธีคือเจ้าหนี้ที่ไว้ใจคนและไม่ทำหลักฐานจะเสียสิทธิฟ้อง ซึ่งกฎหมายยอมรับต้นทุนนี้แลกกับการลดคดีที่พิสูจน์ยาก

เพดานดอกเบี้ยเป็นเรื่องที่นักเศรษฐศาสตร์ถกเถียงกันมากกว่า Edward L. Glaeser และ José Scheinkman ศึกษากฎหมายห้ามดอกเบี้ยเกินอัตราในบทความ "Neither a Borrower nor a Lender Be: An Economic Analysis of Interest Restrictions and Usury Laws" ในวารสาร The Journal of Law and Economics ค.ศ. 1998 โดยพิจารณาว่ากฎหมายที่มีอยู่ในแทบทุกสังคมตั้งแต่สมัยโบราณทำหน้าที่อะไรในทางเศรษฐกิจ[39] กรอบคิดพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์เรื่องนี้คือ อัตราดอกเบี้ยเป็นราคาของเงินที่รวมค่าเสี่ยงของการไม่ได้รับชำระคืน ผู้กู้ที่มีความเสี่ยงสูงจะได้เงินกู้ในระบบก็ต่อเมื่อดอกเบี้ยสูงพอชดเชยความเสี่ยง เมื่อกฎหมายกำหนดเพดานต่ำกว่าราคาที่ผู้ให้กู้ยอมรับ ผู้ให้กู้ในระบบจะปฏิเสธผู้กู้กลุ่มนี้ ซึ่งต้องหันไปหาผู้ให้กู้นอกระบบที่ไม่สนใจเพดานอยู่แล้ว เพดานจึงคุ้มครองผู้กู้ที่ยังอยู่ในตลาด แต่ผลักผู้กู้ที่เสี่ยงที่สุดออกไปเผชิญดอกเบี้ยที่สูงกว่าเดิม

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

ข้อสังเกตนี้อธิบายได้ว่าเหตุใดกฎหมายไทยจึงใช้สองชั้นพร้อมกัน ชั้นแรกคือเพดานร้อยละสิบห้าสำหรับผู้ให้กู้ทั่วไป ชั้นที่สองคือการเปิดช่องให้สถาบันการเงินและสินเชื่อภายใต้การกำกับคิดดอกเบี้ยตามประกาศของทางการ ซึ่งสูงกว่าร้อยละสิบห้าได้ในสินเชื่อรายย่อยบางประเภท เป้าหมายคือดึงผู้กู้ความเสี่ยงสูงให้อยู่ในระบบที่มีการกำกับ แทนที่จะปล่อยให้ตลาดนอกระบบเป็นทางเลือกเดียว และโทษอาญาตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2560 ก็เป็นเครื่องมือลดอุปทานของเงินกู้นอกระบบ ไม่ใช่เครื่องมือลดอุปสงค์ของผู้กู้

มุมมองจากจิตวิทยาเศรษฐศาสตร์ (behavioral economics) เพิ่มเหตุผลอีกข้อหนึ่งให้เพดานดอกเบี้ย คือผู้กู้รายย่อยมักประเมินความสามารถในการชำระคืนในอนาคตสูงเกินจริง และรับรู้ดอกเบี้ยรายวันหรือรายเดือนเป็นจำนวนเล็กโดยไม่ได้คูณออกมาเป็นอัตราต่อปี ร้อยละยี่สิบต่อเดือนฟังเหมือนไม่มาก แต่เท่ากับร้อยละสองร้อยสี่สิบต่อปี เพดานที่กำหนดเป็นอัตราต่อปีจึงทำหน้าที่เป็นมาตรฐานกลางที่บังคับให้เทียบในหน่วยเดียวกัน และกฎหมายที่ให้ข้อตกลงดอกเบี้ยเกินอัตราเสียไปทั้งข้อ ทำให้ผู้ให้กู้เป็นฝ่ายรับความเสี่ยงของการตั้งราคาเกิน แทนที่จะให้ผู้กู้ซึ่งมีข้อมูลน้อยกว่าเป็นฝ่ายรับ

XIII. แนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ให้กู้และผู้กู้

ผู้ให้กู้ควรให้ผู้กู้พิมพ์หรือเขียนข้อความที่ระบุคำว่ายืม จำนวนเงิน และกำหนดคืน ด้วยตนเองก่อนโอนเงิน เก็บประวัติการสนทนาทั้งชุด และไม่คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปี ผู้กู้ควรคืนเงินโดยมีข้อความยืนยันจากผู้ให้กู้ทุกครั้ง และเมื่อถูกเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ควรทราบว่าข้อตกลงดอกเบี้ยนั้นใช้บังคับไม่ได้และผู้ให้กู้มีความผิดอาญา

สำหรับผู้ให้กู้ ขั้นตอนที่ทำได้ในห้านาทีก่อนโอนเงินตัดปัญหาส่วนใหญ่ได้ คือให้ผู้กู้ส่งข้อความด้วยตนเองว่า "ขอยืมเงิน (จำนวน) บาท จะคืนภายใน (วันที่)" แล้วจึงโอนเงินไปยังบัญชีที่ชื่อตรงกับผู้กู้ เก็บทั้งข้อความและสลิปไว้คู่กัน ถ้าจำนวนเงินสูงหรือมีกำหนดผ่อนหลายงวด ควรทำหนังสือสัญญากู้ยืมที่ระบุต้นเงิน อัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละสิบห้าต่อปี กำหนดชำระแต่ละงวดตามวันแห่งปฏิทิน และลงลายมือชื่อผู้กู้ ส่วนการทวงถามเมื่อถึงกำหนด ควรทำเป็นข้อความที่ระบุวันครบกำหนดและเวลาที่ให้ชำระ เพื่อให้มีวันผิดนัดชัดเจนตามมาตรา 204 และเริ่มนับดอกเบี้ยผิดนัดได้

สำหรับผู้กู้ การคืนเงินทุกครั้งควรระบุในข้อความว่าเป็นการคืนเงินกู้งวดใด และขอให้ผู้ให้กู้ตอบยืนยัน เมื่อชำระครบ ควรขอเอกสารการกู้คืนหรือขอข้อความยืนยันว่าหนี้หมดแล้ว ตามมาตรา 653 วรรคสอง หากถูกเรียกดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี หรือถูกให้ลงชื่อในสัญญาที่ระบุต้นเงินสูงกว่าที่ได้รับจริง ควรเก็บหลักฐานการรับเงินจริงและข้อความที่ผู้ให้กู้เรียกดอกเบี้ยไว้ เพราะข้อตกลงดอกเบี้ยนั้นใช้บังคับไม่ได้ และ

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

หลักฐานเหล่านั้นเป็นพยานหลักฐานในความผิดของผู้ให้กู้ตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2560 ผู้กู้ยังมีหน้าที่คืนต้นเงินที่ได้รับจริงพร้อมดอกเบี้ยผิดนัดตามกฎหมาย การไม่คืนต้นเงินโดยอ้างว่าผู้ให้กู้ผิดกฎหมายไม่ใช่ทางที่กฎหมายรับรอง

หมายเหตุการปรับปรุง: ฉบับแรกของบทความนี้ (14 พฤศจิกายน 2569) ยังไม่อ้างคำพิพากษาศาลฎีกาเพราะระบบสืบค้นคำพิพากษาของศาลฎีกาไม่เปิดให้บริการตลอดช่วงที่ค้นคว้า และมาตรฐานของสำนักงานกำหนดให้เปิดอ่านต้นฉบับทุกครั้งก่อนอ้าง เมื่อระบบเปิดให้บริการในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2569 ผู้เขียนได้เปิดอ่านคำพิพากษาทั้งเก้าฉบับและเพิ่มหัวข้อ X พร้อมเชิงอรรถในวันเดียวกัน

XIV. คำถามที่พบบ่อย

คำถามที่พบบ่อยเรื่องกู้เงินไม่มีสัญญาและดอกเบี้ยเกินอัตรา ได้แก่ ฟ้องได้หรือไม่ ข้อความไลน์ใช้ได้หรือไม่ สลิปโอนเงินพอหรือไม่ แจ้งความได้หรือไม่ ดอกเบี้ยร้อยละสองต่อเดือนผิดกฎหมายหรือไม่ ผู้กู้ต้องคืนเงินหรือไม่เมื่อดอกเบี้ยเกินอัตรา และอายุความกี่ปี คำตอบแต่ละข้ออ้างมาตรา 7 193/30 224 653 654 655 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

กู้เงินไม่มีสัญญากู้ยืมเงิน ฟ้องได้ไหม

ฟ้องได้ถ้าจำนวนเงินไม่เกินสองพันบาท ถ้าเกินสองพันบาท ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคหนึ่งกำหนดว่าต้องมีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้กู้ จึงฟ้องร้องบังคับคดีได้ หลักฐานนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสัญญา และจะทำขึ้นภายหลังวันกู้ก็ได้ ขอเพียงมีอยู่ก่อนฟ้อง ถ้าไม่มีเลย หนี้ยังมีอยู่แต่ใช้ศาลบังคับไม่ได้

ข้อความไลน์หรือเฟซบุ๊กใช้เป็นหลักฐานการกู้เงินได้ไหม

ใช้ได้ เมื่อเป็นข้อความที่ผู้กู้พิมพ์เองจากบัญชีของตน และเนื้อความแสดงว่ามีการกู้ยืมเงิน เช่น ระบุคำว่ายืม จำนวนเงิน หรือกำหนดคืน พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 8 ให้ถือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้เป็นหลักฐานเป็นหนังสือ และมาตรา 9 ให้วิธีการที่ระบุตัวเจ้าของและแสดงเจตนาได้ถือเป็นการลงลายมือชื่อ ควรเก็บประวัติการสนทนาทั้งชุดและหลักฐานว่าบัญชีเป็นของผู้กู้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

มีแต่สลิปโอนเงิน ไม่มีข้อความอะไรเลย ฟ้องได้ไหม

สลิปโอนเงินหรือรายการเดินบัญชีโดยลำพังไม่ใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืมลงลายมือชื่อผู้กู้ตามมาตรา 653 เพราะออกโดยธนาคาร แสดงเพียงว่ามีเงินโอนไป ไม่มีข้อความว่าเป็นการกู้และไม่มีลายมือชื่อผู้รับ การกู้เกินสองพันบาทที่มีแต่สลิปจึงฟ้องไม่ได้ ทางแก้คือขอให้ผู้กู้ส่งข้อความยอมรับยอดหนี้หรือทำหนังสือรับสภาพหนี้ก่อนฟ้อง

กู้เงินไม่มีสัญญา แจ้งความได้ไหม

การกู้เงินแล้วไม่คืนเป็นเรื่องทางแพ่ง แจ้งความให้ดำเนินคดีอาญาไม่ได้ เว้นแต่ผู้กู้หลอกลวงด้วยข้อความเท็จตั้งแต่ขณะขอเงิน ซึ่งอาจเป็นความผิดฐานฉ้อโกง เจตนาทุจริตต้องมีอยู่ขณะได้เงิน ไม่ใช่เกิดภายหลัง และถ้าผู้ให้กู้เองเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ผู้ให้กู้เป็นฝ่ายมีความผิดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560

ดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อเดือน ผิดกฎหมายหรือไม่

ผิด ร้อยละ 2 ต่อเดือนเท่ากับร้อยละ 24 ต่อปี เกินเพดานร้อยละ 15 ต่อปีตามมาตรา 654 สำหรับผู้ให้กู้ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 มาตรา 4 (1) โทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อัตราสูงสุดที่คิดเป็นรายเดือนได้คือร้อยละ 1.25 ต่อเดือน

ถ้าดอกเบี้ยเกินอัตรา ผู้กู้ยังต้องคืนเงินหรือไม่

ยังต้องคืนต้นเงินที่ได้รับจริง ข้อตกลงดอกเบี้ยที่เกินอัตราเป็นโมฆะตามมาตรา 150 เพราะมีวัตถุประสงค์เป็นการกระทำความผิดอาญา แต่ข้อตกลงเรื่องต้นเงินแยกออกจากกันได้ตามมาตรา 173 ผู้ให้กู้จึงเรียกต้นเงินคืนได้ พร้อมดอกเบี้ยผิดนัดร้อยละ 5 ต่อปีตามมาตรา 224 นับแต่วันผิดนัด ไม่ใช่ดอกเบี้ยตามอัตราที่ตกลงกัน

ยืมเงินกันโดยไม่ได้พูดเรื่องดอกเบี้ย ผู้ให้กู้เรียกดอกเบี้ยได้ไหม

ไม่มีดอกเบี้ยตามสัญญา เพราะไม่ได้ตกลงกัน แต่เมื่อผู้กู้ผิดนัด ผู้ให้กู้เรียกดอกเบี้ยผิดนัดได้ร้อยละ 5 ต่อปีตามมาตรา 224 ประกอบมาตรา 7 นับแต่วันผิดนัด ถ้าตกลงว่ามีดอกเบี้ยแต่ไม่ได้กำหนดอัตรา ใช้ร้อยละ 3 ต่อปีตามมาตรา 7 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2564 ส่วนการยืมที่ไม่กำหนดวันคืน ผู้ให้กู้ต้องเตือนก่อน ผู้กู้จึงผิดนัด

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

หนี้เงินกู้มีอายุความกี่ปี

ต้นเงินกู้มีอายุความ 10 ปีตามมาตรา 193/30 นับแต่วันที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้ ดอกเบี้ยค้างชำระและเงินที่ตกลงผ่อนคืนเป็นงวดมีอายุความ 5 ปีตามมาตรา 193/33 อายุความสะดุดหยุดลงเมื่อผู้กู้ชำระบางส่วน ชำระดอกเบี้ย หรือรับสภาพหนี้เป็นหนังสือตามมาตรา 193/14 ข้อความของผู้กู้ที่ยอมรับยอดหนี้และขอผ่อนผันจึงทำให้อายุความเริ่มนับใหม่

XV. เรื่องที่เกี่ยวเนื่องในเครือเอกสยาม

การกู้ยืมเงินเกี่ยวพันกับเรื่องอายุความ การค้ำประกัน การบังคับคดี และความผิดอาญาฐานฉ้อโกง ซึ่งอยู่ในหน้าต่าง ๆ ของเครือเอกสยาม หน้าต่อไปนี้ต่อยอดจากเนื้อหาข้างต้นได้โดยตรง

- ฉ้อโกง ยักยอก และผิดสัญญา: เส้นแบ่งระหว่างหนี้ทางแพ่งกับความผิดอาญา และอายุความร้องทุกข์ (Eksiam Criminal Law)
- หลักสุจริตและการตีความสัญญา: การตีความข้อสัญญากู้ยืมที่เขียนไม่ชัด
- บริการกฎหมายบริษัทและสัญญาธุรกิจ: การร่างสัญญากู้ยืมระหว่างบริษัทกับกรรมการหรือผู้ถือหุ้น (Eksiam Corporate Law)
- ภาษีของดอกเบี้ยเงินกู้: ดอกเบี้ยที่ผู้ให้กู้ได้รับเป็นเงินได้ที่ต้องเสียภาษี (Eksiam Tax)
- บริการที่ปรึกษากฎหมายทั้งหมดในเครือ Eksiam

> **ขอบเขต ของ บทความ นี้**: เนื้อหา ข้างต้น อธิบาย หลักกฎหมาย ทั่วไป ว่าด้วย การ กู้ยืม เงิน ระหว่าง เอกชน และ ดอกเบี้ยเกินอัตรา มิใช่ความเห็นทางกฎหมายต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การให้กู้ของสถาบันการเงินและสินเชื่อภายใต้การกำกับอยู่ใต้กฎหมายเฉพาะซึ่งไม่ได้อธิบายในหน้านี้ กฎหมายต่างประเทศที่อ้างเป็นสถานะ ณ วันที่ปรับปรุงหน้านี้

เชิงอรรถ

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 (วรรคหนึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับ ที่ 14) พ.ศ. 2548) ตัวบท ยกไว้ เต็ม ใน เนื้อหา คัด จาก ฐาน ข้อมูล กฎหมาย ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด เปิดตรวจเมื่อ 15 ตุลาคม 2569 (สำเนาที่สำนักงานเก็บไว้) และ 14 พฤศจิกายน 2569

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

2. พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 7 "ห้ามมิให้ปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้ทางกฎหมายของข้อความใดเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์" และมาตรา 8 วรรคหนึ่ง ตัวบทยกไว้เต็มในเนื้อหา คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด เปิดตรวจเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2569

3. พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง ตัวบทยกไว้เต็มในเนื้อหา วรรคสองกำหนดปัจจัยพิจารณาความเชื่อถือได้ของวิธีการ ได้แก่ ความมั่นคงและรัดกุมของวิธีการระบุตัวบุคคล ลักษณะ ประเภท ขนาด และมูลค่าของธุรกรรม และความรัดกุมของระบบการติดต่อสื่อสาร คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด เปิดตรวจเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2569

4. พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง "ห้ามมิให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมาย ทั้งในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีอื่นใด เพียงเพราะเหตุว่าเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์" วรรคสอง "ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จะเชื่อถือได้หรือไม่เพียงใดนั้นให้พิเคราะห์ถึงความน่าเชื่อถือของลักษณะหรือวิธีการที่ใช้สร้าง เก็บรักษา หรือสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ลักษณะหรือวิธีการเก็บรักษา ความครบถ้วน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อความลักษณะ หรือวิธีการที่ใช้ในการระบุหรือแสดงตัวผู้ส่งข้อมูล รวมทั้งพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง" คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

5. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 "ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี" บทบัญญัตินี้อยู่ในบรรพ 3 ลักษณะ 9 ยืม หมวด 2 ยืมใช้สิ้นเปลือง และต้องอ่านประกอบพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

6. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 "ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมิได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้ง ให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี" (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 อัตราเดิมก่อนแก้ไขคือร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี) คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

7. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 มาตรา 6 "บทบัญญัติตามมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดนี้ ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ยในระหว่างช่วงเวลาก่อนที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ" และมาตรา 7 ซึ่งบัญญัติทำนองเดียวกันสำหรับมาตรา 224 (บทเฉพาะกาลท้ายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปรับปรุงล่าสุด) คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

8. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 "การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นการพ้นวิสัย หรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ" คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

9. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 173 "ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดของนิติกรรมเป็นโมฆะ นิติกรรมนั้นย่อมตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น เว้นแต่จะพึงสันนิษฐานได้โดยพฤติการณ์แห่งกรณีว่า คู่กรณีเจตนาจะให้ส่วนที่ไม่เป็นโมฆะนั้นแยกออกจากส่วนที่เป็นโมฆะได้" คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

10. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 411 "บุคคลใดได้กระทำการเพื่อชำระหนี้ เป็นการอันฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ท่านว่าบุคคลนั้นหาอาจจะเรียกร้องคืนทรัพย์ได้ไม่" คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

11. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 329 วรรคหนึ่ง "ถ้านอกจากการชำระหนี้อันเป็นประธาน ลูกหนี้ยังจะต้องชำระดอกเบี้ยและเสียค่าฤชาธรรมเนียมอีกด้วยไซร้ หากการชำระหนี้ในครั้งหนึ่ง ๆ ไม่ได้ราคาเพียงพอจะเปลื้องหนี้สินได้ทั้งหมด ท่านให้เอาจัดใช้เป็นค่าฤชาธรรมเนียมเสียก่อนแล้วจึงใช้ดอกเบี้ย และในที่สุดจึงให้ใช้ในการชำระหนี้อันเป็นประธาน" เมื่อไม่มีหนี้ดอกเบี้ยที่ชอบด้วยกฎหมาย การชำระจึงตกแก่หนี้อันเป็นประธานคือต้นเงิน คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

12. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5376/2560 (ประชุมใหญ่ครั้งที่ 1/2560, ป.พ.พ. มาตรา 224 วรรคหนึ่ง 411 654, ป.วิ.พ. มาตรา 142 (5)) "การที่จำเลยยอมชำระดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้แก่โจทก์ ถือได้ว่าเป็นการชำระหนี้ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา 411 จำเลยหาอาจเรียกร้องให้คืนเงินดอกเบี้ยที่ชำระได้ไม่ แต่ในข้อนี้ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่เห็นว่า โจทก์ในฐานะผู้ให้กู้เป็นฝ่ายเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้จากจำเลย เมื่อข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยเป็นโมฆะแล้วและจำเลยไม่อาจเรียกร้องให้คืนเงินดอกเบี้ยที่ชำระฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายได้ โจทก์ก็ย่อมไม่มีสิทธิได้รับดอกเบี้ยดังกล่าวด้วย ต้องนำดอกเบี้ยที่จำเลยชำระให้แก่โจทก์ 7,500 บาท ไปหักเงินต้นตามหนังสือสัญญากู้เงินฉบับที่หนึ่ง" เปิดอ่านจากระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2569

13. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2131/2560 (ป.พ.พ. มาตรา 407 654, พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาตรา 3) "เมื่อดอกเบี้ยของโจทก์เป็นโมฆะ เท่ากับสัญญากู้ยืมมิได้มีการตกลงเรื่องดอกเบี้ยกันไว้ โจทก์ไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยก่อนผิดนัด และไม่อาจนำเงินที่จำเลยชำระแก่โจทก์มาแล้วไปหักออกจากดอกเบี้ยที่โจทก์ไม่มีสิทธิคิดได้ จึงต้องนำเงินที่จำเลยชำระหนี้ไปชำระต้นเงินทั้งหมด" (ข้อเท็จจริงเกิดก่อนพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2560 ศาลจึงปรับบทตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2475 หลักเรื่องผลทางแพ่งไม่เปลี่ยน) เปิดอ่านจากระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2569

14. พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ตัวบทยกไว้เต็มในเนื้อหา ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 5 ก หน้า 12 วันที่ 15 มกราคม 2560 มาตรา 2 ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ และมาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช 2475 คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด เปิดตรวจเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2569

15. พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 มาตรา 5 "บุคคลใดได้มาซึ่งสิทธิเรียกร้องจากบุคคลอื่นโดยรู้ว่าเป็นสิทธิที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามมาตรา 4 และใช้สิทธินั้นหรือพยายามถือเอาประโยชน์แห่งสิทธินั้น ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4" คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

16. พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 มาตรา 6 "เมื่อศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษไว้ไม่ว่าจะมีคำขอหรือไม่ ศาลอาจนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา 39 (3) และ (5) แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม" คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

17. หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 "เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช 2475 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ทำให้บทบัญญัติในพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ประกอบกับการให้กู้ยืมเงินที่มีการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราหรือการเรียกเอาประโยชน์อย่างอื่นนอกจากดอกเบี้ยยังเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้" คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

18. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 วรรคหนึ่ง "หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดในอัตราที่กำหนดตามมาตรา 7 บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น" วรรคสอง "ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด" วรรคสาม "การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากนั้น ให้พิสูจน์ได้" (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 ซึ่งเปลี่ยนจากอัตราคงที่ร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีเป็นอัตราลอยตัวตามมาตรา 7 บวกร้อยละสอง) คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

19. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 204 "ถ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว และภายหลังแต่นั้นเจ้าหนี้ได้ให้คำเตือนลูกหนี้แล้ว ลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ไซร้ ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดเพราะเขาเตือนแล้ว ถ้าได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ตามวันแห่งปฏิทิน และลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ตามกำหนดไซร้ ท่านว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดโดยมิพักต้องเตือนเลย วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนการชำระหนี้ ซึ่งได้กำหนดเวลาลงไว้อาจคำนวณนับได้โดยปฏิทินนับแต่วันที่ได้บอกกล่าว" คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

20. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 383 วรรคหนึ่ง "ถ้าเบี้ยปรับที่ริบนั้นสูงเกินส่วน ศาลจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรก็ได้ ในการที่จะวินิจฉัยว่าสมควรเพียงใดนั้น ท่านให้พิเคราะห์ถึงทางได้เสียของเจ้าหนี้ทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมาย ไม่ใช่แต่เพียงทางได้เสียในเชิงทรัพย์สิน เมื่อได้ใช้เงินตามเบี้ยปรับแล้ว สิทธิเรียกร้องขอลดก็เป็นอันขาดไป" คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

21. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 655 วรรคหนึ่ง "ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ค้างชำระ แต่ทว่าเมื่อดอกเบี้ยค้างชำระไม่น้อยกว่าปีหนึ่ง คู่สัญญากู้ยืมจะตกลงกันให้เอาดอกเบี้ยนั้นทบเข้ากับต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นก็ได้ แต่การตกลงเช่นนั้นต้องทำเป็นหนังสือ" วรรคสองยกเว้นประเพณีการค้าขายที่คำนวณดอกทบต้นในบัญชีเดินสะพัดและการค้าขายทำนองเดียวกัน คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

22. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 "อายุความนั้น ถ้าประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้มีกำหนดสิบปี" คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

23. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/33 "สิทธิเรียกร้องดังต่อไปนี้ให้มีกำหนดอายุความห้าปี (1) ดอกเบี้ยค้างชำระ (2) เงินที่ต้องชำระเพื่อผ่อนทุนคืนเป็นงวด ๆ (3) ค่าเช่าทรัพย์สินค้างชำระ เว้นแต่ค่าเช่าสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 193/34 (6) (4) เงินค้างจ่าย คือ เงินเดือน เงินปี เงินบำนาญ ค่าอุปการะเลี้ยงดูและเงินอื่น ๆ ในลักษณะทำนองเดียวกับที่มีการกำหนดจ่ายเป็นระยะเวลา ..." (ยกเฉพาะตอนต้นและอนุมาตราที่เกี่ยวข้อง) คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

24. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/14 "อายุความย่อมสะดุดหยุดลงในกรณีดังต่อไปนี้ (1) ลูกหนี้รับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้องโดยทำเป็นหนังสือรับสภาพหนี้ให้ชำระหนี้ให้บางส่วน ชำระดอกเบี้ย ให้ประกัน หรือกระทำการใด ๆ อันปราศจากข้อสงสัยแสดงให้เห็นเป็นปริยายว่ายอมรับสภาพหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง (2) เจ้าหนี้ได้ฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้องหรือเพื่อให้ชำระหนี้ (3) เจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ..." (ยกเฉพาะ (1) ถึง (3)) คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

25. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 408 "บุคคลดังจะกล่าวต่อไปนี้ไม่มีสิทธิจะได้รับคืนทรัพย์ คือ (1) บุคคลผู้ชำระหนี้อันมีเงื่อนเวลาบังคับเมื่อก่อนถึงกำหนดเวลานั้น (2) บุคคลผู้ชำระหนี้ซึ่งขาดอายุความแล้ว (3) บุคคลผู้ชำระหนี้ตามหน้าที่ศีลธรรม หรือตามควรแก่อัธยาศัยในสมาคม" คัดจากฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด

26. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8089/2556 (ป.พ.พ. มาตรา 653, พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 7 8 9) "การที่จำเลยนำบัตรกดเงินสดควิกแคชไปถอนเงินและใส่รหัสส่วนตัวเปรียบได้กับการลงลายมือชื่อตนเอง ทำรายการเบิกถอนเงินตามที่จำเลยประสงค์ และกดยืนยันทำรายการพร้อมรับเงินสดและสลิป การกระทำดังกล่าวถือเป็นหลักฐานการกู้ยืมเงินจากโจทก์ ตามพ.ร.บ.ว่าด้วย ธุรกรรม ทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 มาตรา 7,8 และมาตรา 9" เปิด อ่าน จาก ระบบ สืบค้น คำพิพากษา ศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2569

27. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1112/2566 (ป.พ.พ. มาตรา 653 วรรคหนึ่ง, พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 8 วรรคหนึ่ง 9) "แม้ข้อความสนทนาผ่านระบบแอปพลิเคชันไลน์ระหว่างโจทก์และจำเลยที่ 1 เป็นการสนทนาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตถือว่าเป็นการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และเป็นหลักฐานเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อ จำเลย ที่ 1 ก็ตาม แต่ ข้อความ สนทนา ตามที่ โจทก์ นำสืบ มายัง ไม่ พอ มี น้ำหนัก ฟังได้ ว่า เงิน จำนวน 7,800,000 บาท ที่โจทก์มอบให้แก่จำเลยที่ 1 ไปเป็นเงินกู้ยืม" เปิดอ่านจากระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2569

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

28. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6757/2560 (ป.พ.พ. มาตรา 340, พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 7-9) "การส่งข้อมูลดังกล่าวเป็นการสนทนาผ่านระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต ถือว่าเป็นการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงต้องนำ พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 มาตรา 7 ถึง มาตรา 9 มาใช้บังคับด้วย แม้ข้อความนี้จะไม่มีการลงลายมือชื่อโจทก์ก็ตาม แต่การส่งข้อความทางเฟสบุ๊คจะปรากฏชื่อผู้ส่งด้วยและโจทก์ก็ยอมรับว่าได้ส่งข้อความถึงจำเลยจริง ข้อความการสนทนาดังกล่าวจึงรับฟังได้ว่า เป็นการแสดงเจตนาปลดหนี้ให้แก่จำเลยโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือตาม ป.พ.พ. มาตรา 340 แล้ว" เปิดอ่านจากระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2569

29. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1301/2566 (ป.พ.พ. มาตรา 224 วรรคสอง 379 383 วรรคหนึ่ง 655 วรรคหนึ่ง) "การที่โจทก์กับจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นคู่สัญญากู้ยืมตกลงกันเป็นหนังสือให้เอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระไม่น้อยกว่าหนึ่งปีทบเข้ากับต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้น เป็นข้อตกลงที่มีผลใช้บังคับได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 655 วรรคหนึ่ง ไม่อยู่ในบังคับของข้อห้ามไม่ให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดตาม ป.พ.พ. มาตรา 224 วรรคสอง ... แต่ข้อตกลงดังกล่าวมีลักษณะเป็นการเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนที่กำหนดในรูปดอกเบี้ยทบต้นไว้ล่วงหน้า ... จึงเป็นเบี้ยปรับตาม ป.พ.พ. มาตรา 379 หากสูงเกินส่วนศาลมีอำนาจลดเบี้ยปรับลงเป็นจำนวนพอสมควรได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 383 วรรคหนึ่ง" เปิดอ่านจากระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2569

30. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 22631/2555 (ป.พ.พ. มาตรา 653 วรรคสอง, ป.วิ.พ. มาตรา 84/1) "หลักฐานเป็นหนังสือตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 653 วรรคสอง มิได้เคร่งครัดถึงกับว่าจะต้องมีถ้อยคำว่าใช้หนี้กู้ยืมเงิน เมื่อเอกสารดังกล่าวเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า เจ้าหนี้มาเก็บเงินเป็นรายวัน มีจำนวนเงินที่เรียกเก็บ และเมื่อลูกหนี้ค้างชำระในส่วนดอกเบี้ย ก็มีรายละเอียดว่าค้างดอกเบี้ยเดือนใดบ้าง โดยมีลายมือชื่อเจ้าหนี้ลงในช่องทุกวัน ที่มาเรียกเก็บเงิน ถือว่าสมุดบันทึกดังกล่าวเป็นหลักฐานแห่งการชำระหนี้เงินกู้ตามมาตรา 653 วรรคสอง" เปิดอ่านจากระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2569

31. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3096/2565 (ป.พ.พ. มาตรา 315 321 653 วรรคสอง, ป.วิ.พ. มาตรา 94) "ตาม ป.พ.พ. มาตรา 653 วรรคสอง และ ป.วิ.พ. มาตรา 94 ห้ามการนำสืบเฉพาะกรณีการใช้เงิน ไม่ห้ามการนำสืบกรณีการชำระหนี้อย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 321 วรรคหนึ่ง" เปิดอ่านจากระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2569

32. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5300/2563 (ป.พ.พ. มาตรา 193/33 (2)) "เป็นการฟ้องขอให้ชำระหนี้ตามสัญญากู้ซึ่งมีข้อตกลงชำระหนี้ผ่อนทุนคืนเป็นงวด ๆ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/33 (2) สิทธิเรียกร้องของโจทก์ในหนี้ดังกล่าวจึงมีกำหนดอายุความห้าปีนับแต่วันผิดนัดชำระหนี้ จำเลยชำระหนี้ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2555 ต้องถือว่าจำเลยผิดนัดชำระงวดที่เหลือทั้งหมด สิทธิเรียกร้องจึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2555 เป็นต้นไป และจะครบกำหนดห้าปีในวันที่ 16 ตุลาคม 2560" เปิดอ่านจากระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2569

33. Consumer Credit Act 1974 (UK), section 140A "Unfair relationships between creditors and debtors" inserted by the Consumer Credit Act 2006 and in force from 6 April 2007 subsection (1) "The court may make an order under section 140B in connection with a credit agreement if it determines that the relationship between the creditor and the debtor arising out of the agreement (or the agreement taken with any related agreement) is unfair to the debtor because of one or more of the following: (a) any of the terms of the agreement or of any related agreement; (b) the way in which the creditor has exercised or enforced any of his rights under the agreement or any related agreement; (c) any other thing done (or not done) by, or on behalf of, the creditor (either before or after the making of the agreement or any related agreement)." subsection (2) "In deciding whether to make a determination under this section the court shall have regard to all matters it thinks relevant (including matters relating to the creditor and matters relating to the debtor)." ตรวจ จาก legislation.gov.uk ฉบับ Latest available (Revised) ซึ่ง ระบุ ว่า ทันสมัย ถึง 14 พฤศจิกายน ค.ศ. 2026 https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1974/39/section/140A

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html

34. Plevin v Paragon Personal Finance Ltd [2014] UKSC 61, judgment of 12 November 2014, Lord Sumption (with whom Lady Hale, Lord Clarke, Lord Carnwath and Lord Hodge agreed) para 10 "First, what must be unfair is the relationship between the debtor and the creditor." para 18 "The fact that she was left in ignorance in my opinion made the relationship unfair." อ่านจาก caselaw.nationalarchives.gov.uk/uksc/2014/61 เมื่อ 14 พฤศจิกายน 2569

35. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) § 138 Sittenwidriges Rechtsgeschäft; Wucher: Abs. 1 "Ein Rechtsgeschäft, das gegen die guten Sitten verstößt, ist nichtig." Abs. 2 "Nichtig ist insbesondere ein Rechtsgeschäft, durch das jemand unter Ausbeutung der Zwangslage, der Unerfahrenheit, des Mangels an Urteilsvermögen oder der erheblichen Willensschwäche eines anderen sich oder einem Dritten für eine Leistung Vermögensvorteile versprechen oder gewähren lässt, die in einem auffälligen Missverhältnis zu der Leistung stehen." ตรวจจาก gesetze-im-internet.de/bgb/_138.html เมื่อ 14 พฤศจิกายน 2569

36. **利息制限法（昭和二十九年法律第百号）** ฉบับ แก้ไข ล่าสุด โดย **平成十八年法律第百十五号 第一条** "**金銭を目的とする消費貸借における利息の契約は、その利息が次の各号に掲げる場合に応じ当該各号に定める利率により計算した金額を超えるときは、その超過部分について、無効とする。 一 元本の額が十万円未満の場合 年二割 二 元本の額が十万円以上百万円未満の場合 年一割八分 三 元本の額が百万円以上の場合 年一割五分**" **第四条** "**金銭を目的とする消費貸借上の債務の不履行による賠償額の予定は、その賠償額の元本に対する割合が第一条に規定する率の一・四六倍を超えるときは、その超過部分について、無効とする。**" ตรวจจาก Japanese Law Translation (japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/4046/ja) ของกระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่น เมื่อ 14 พฤศจิกายน 2569

37. **最高裁判所第二小法廷 平成18年1月13日判決 平成16(受)1518 貸金請求事件 破棄差戻 裁判要旨** (สรุป) (1) ข้อตกลงที่ให้ลูกหนี้เสียสิทธิผ่อนชำระตามกำหนดเมื่อผิดนัดชำระดอกเบี้ยส่วนที่เกินอัตราตาม **利息制限法** ไม่มีผล ลูกหนี้ที่ชำระต้นเงินและดอกเบี้ยภายในอัตราไม่เสียสิทธิ (2) การชำระดอกเบี้ยส่วนเกินภายใต้ข้อตกลงเช่นนั้น เว้นแต่มีพฤติการณ์พิเศษ ไม่ถือเป็นการชำระโดยสมัครใจตาม **貸金業の規制等に関する法律 第43条第1項** อ่านจาก courts.go.jp/hanrei/52404/detail2/index.html เมื่อ 14 พฤศจิกายน 2569

38. Lon L. Fuller, "Consideration and Form", Columbia Law Review, vol. 41, no. 5 (May 1941), p. 799 et seq., DOI 10.2307/1117840 (ตรวจข้อมูลบรรณานุกรมกับ Crossref เมื่อ 14 พฤศจิกายน 2569) หน้าที่สามประการของแบบพิธี evidentiary cautionary และ channeling อยู่ในตอนต้นของบทความ

39. Edward L. Glaeser and José Scheinkman, "Neither a Borrower nor a Lender Be: An Economic Analysis of Interest Restrictions and Usury Laws", The Journal of Law and Economics, vol. 41, no. 1 (April 1998), pp. 1-36, DOI 10.1086/467383 (ตรวจข้อมูลบรรณานุกรมกับ Crossref เมื่อ 14 พฤศจิกายน 2569) ข้อความในเนื้อหาอ้างเฉพาะหัวข้อศึกษาของบทความ ไม่ได้ยกข้อสรุปเฉพาะ เพราะยังไม่ได้เปิดอ่านฉบับเต็มในการค้นคว้ารอบนี้

40. ตัวบทกฎหมายไทยทุกมาตราที่ยกในบทความนี้คัดจากระบบสืบค้นกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จากสำเนาที่สำนักงานดึงไว้เมื่อ 15 ตุลาคม 2569 ซึ่งยังเป็นฉบับปัจจุบัน และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 กับพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เปิดตรวจเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2569 คำพิพากษาศาลฎีกาทุกฉบับที่อ้างในบทความนี้ (ที่ 8089/2556 1112/2566 6757/2560 2131/2560 5376/2560 1301/2566 22631/2555 3096/2565 และ 5300/2563) ผู้เขียนเปิดอ่านจากระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2569 ระบบดังกล่าวไม่เปิดให้บริการเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2569 ซึ่งเป็นวันเผยแพร่ฉบับแรก

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamlegal.com/loan-without-written-contract.html